

**R. P. Ioannis Præpositi Atrebatis, E Societate Iesv, S.
Theologiæ Doctoris, & quondam in Vniuersitate
Louaniensi ac Duacensi Professoris, Commentaria In
Tertiam Partem S. Thomæ De Incarnatione Verbi ...**

LePrévost, Jean

Dvaci, 1629

Qvæstio LXII. De principali effectu Sacramentorum, qui est gratia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94249](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-94249)

ARTICVLVS III.

*Vrum post peccatum ante Christum Sacra-
menta debuerint esse?*

CONCLVSI O est affirmativa: quia homines debebant ex Christi meritis iustificari, & proinde debebant fidem in eum quibusdam extenuis signis profiteri.

Adiuerte hanc congruentiam solum ostendere in antiqua lege fuisse Sacra menta in latiori significacione, prout Sacramentum idem est quod signum rei sacrae. Ceterum etiam in antiqua lege fuisse Sacra menta in vulgari significacione Scholasticorum inter autores constat, & res est certa, quam supponunt Concil. Flor. in decreto de Sacramentis, & Trid. sess. 7. can. 2. de Sacramentis in genere.

Porrò non solum in lege scripta fuerunt Sacra menta, sed etiam in lege natura (de qua etiam intelligitur D. Th. resolutio) in qua constat fuisse Sacramentum circumcisio nis.

Vtrum autem fuerint alia Sacra menta, inter autores controv erunt, aliqui affirmant, videturque facere D. Th. resolutio ad 2. & ad 3. vbi videtur docere sacrificium Melchisedech fuisse Sacramentum. Tenet Canus relectione de Sacramentis in genere, part. 3. Alanus lib. de Sacramentis in genere cap. 28. & quidam alii.

Plerique negant. Sotus dist. 1. quæst. 2. art. 3. post conclusionem. Vasquez hic: sed de hoc commo ditus infra quando agetur de circumcisione.

Interim verius videtur sacrificium Melchisedech non fuisse propriè dictu Sacramentum. Quamvis enim Melchisedech expiculari Dei instinctu eidem sacrificium obtulerit, illud tamen non debuit dici à Deo institutum: omne autem Sacramentum à Deo authore gratia debet institui. Neque etiam per illud sacrificium mundities seu externa quædā sanctitas fuit collata, neque Melchisedech in illum finem sacrificauit, sed ad Deum colendum.

Fateor tamen D. Th. satis insinuare fuisse Sacramentum strictè sumptum. Nam art. 3. agit de Sacramento in stricta significacione. Præterea illud confert cum Sacramentis tum legis Moysæ, tum legis Evangelicæ: quam sententiam aliqui existimant esse Patrum Africanorum apud Aug. epist. 35. post medium vbi dicitur, Melchisedech prolatu sacramenta mensa dominica nouæ eternum eius sacerdotum figurare. Sed Sacramentum eo loco potest, immo debet accipi in latiori significacione, vt idem sit quod signum rei sacrae in genere, quia sacrificium Melchisedech vocatur Sacramentum mensæ dominica, id est signum & figura sacrificij nouæ legis.

ARTICVLVS IV.

Vrum post Christum debuerint esse aliqua Sacra menta?

CONCLVSI O est affirmativa. Notandum preter hereticos qui aliqua Sacra menta negarunt, de quibus suis locis, quosdam docuisse in noua lege nulla esse Sacra menta, videare est apud Epiphanius heresi 40. & Theodoretum lib. 1. hereticarum fabularum cap. 13. siue de ijs qui dicuntur Ascodryti.

Sed conclusio D. Th. est de fide. Patet ex Con cil. Flor. decreto de Sacramentis & Trid. sess. 7. pri mis canonibus. Vide etiam Concil. Later. cap. 4. mūt de summa Trinitate, & Extraug. Ioannis 22. Sancta Romana, de religiosis domibus. Congruentia est quod quemadmodum in antique testamento fuerunt Sacra menta repræsentativa Christum venturum, ita decuerit in novo esse Sacra menta que repræsentant eundem iam venisse. Neque ea signa sensibilia perfectioni legis Euangelicæ repugnant, neque idcirco censemur seruire sub elementis mundi, ad sensum Apostoli ad Gal. 4. nam Apostolus eo loco per elementia mundi intelligit ceremonias Iudaicas inaneas, quas alibi vocat egena elementa; non vero intelligit Sacra menta, quæ Christus Ecclesiæ suæ reliquit tanquam vala gratia.

Adiuerte, succedentibus Sacramentis à Christo institutis non remansisse Sacra menta legis antiquæ, non quod ea mala fuerint, & à malo Deo instituta ut voluerunt Manichei; sed quod essent umbras & figuræ nostrorum, significantes Christum venturum & futuram eius passionem praesignarent, deseruissentque ad paedagogiam populi rudis. Vnde accedente noua lege & impletis figuris, decuit noua Sacra menta instituta. vide Augst. lib. 19. contra Faustum cap. 11. quæ Sacra menta essent perfectio nis legis Euangelicæ consonantia, & passionem Christi iam exhibitam repræsentarent. Vnde idem Augst. lib. cit. cap. 13. dicit, quod Sacra menta legis veteris sunt abolita, quia impleta; & alia sunt instituta virtute maiora, utilitate meliora, actus factiora, numero pauciora.

Florent.
Trident.
Lateran.

Quid sint
ei menta
mundi hu-
ius, ad men-
tem Apo-
stoli.
Gal. 4.

23.
Sacra menta
legis veter-
nis non fue-
runt mala;
vt Mani-
chæi.

Augst.

QUÆSTIO LXII.

*De principali effectu Sacra-
mentorum, qui est gratia.*

NO TANDVM 1. quod licet titulus tam quæstionis quam plurimorum articulorum sit generalis, intelligatur tamen de Sacramentis nouæ legis: quod patet ex resolutione articuli primi, & aliorum; & ex eo quod articulo sexto petat, num hac efficacitas respectu gratia competat Sacramentis legi veteris.

Notandum 2. per gratiam hic intelligi eam quam Theologi appellant sanctificantem, & habitualem, & quam Concil. Trid. sess. 6. cap. 7. intelligit per iustitiam, unicam causam formalem nostræ iustificationis; quæ est physica quædam qualitas permanens, & animæ ornamentum, quo efficiuntur diuinæ confortes naturæ, Deoque coniungimur, & eius amici reddimur; siue ea distinguitur à charitate, siue non: de quo alibi disputatione.

Sensus
quæst.

ARTICVLVS I.

Vrum Sacra menta sint causa gratia?

RE SPONDET Sacra menta nouæ legis esse causas gratia. Patet ex Flor. decreto de Sacramentis; & ex Trid. sess. 7. can. 6. de Sacramentis in genere.

Probat D. Th. ex eo quod per Sacra menta nouæ legis homo incorporetur Christo, quod non fit absque gratia sanctificantem.

2.
Resp affir.
Florent.
Trident.

D V B I V M I.

Vtrum Sacraenta non legi gratiam conferant ex opere operato?

Error hereticorum nostri temporis.

3.

Calvinus

Mens DD.
Catholico-
rum.

4.

Aetio sacra-

mentalis po-

retellit duobus

modis spe-

cari.

Quid sit
Sacramenta
conferre
gratiam ex
opere ope-
rato.

HÆRETICI nostri temporis in eo mirè sentiunt, quod existimant Sacraenta gratiā non conferre; vt videre est ex definitionibus eorum relatis quæst. 60. traducuntq; Catholicos tamquam inquirentes, an Sacraenta sint primariae cause gratiæ; vt videre licet apud Calu. lib. 4. inst. cap. 4. §. 17. cū tamen ne minima inter Catholicos hac de re sit quæstio; apud quos de fide constat solum Deum esse causam principalem gratiæ, etiam eius quoç confertur per Sacraenta: vnde in eo impudenter mentiuntur hæretici. Quemadmodū etiā in eo feliciter illorum impudentia, quod calumniantur Doctores querentes an Sacraenta gratiā ex opere operato cōferant? quasi haç loquendi formulā fidem, devotionem, penitentiam excludant; cū ex ipsis Doctoribus contrarium claram constet. Nam pañim tradunt initium iustificationis etiam in Sacraenta esse fidem; quod etiam disertē tradit Concil. Trid. sess. 6. cap. 6. & 8. & in singulis Sacraentis inquirunt quænam dispositio requiratur ex parte suscipientis ad fructum sacramentorum percipiendum. docent etiam penitentiam (saltem virtualem) esse necessariam, vt veniam peccati actualis consequamur.

Ex quibus clare patet, quod quando afferunt Sacraenta gratiā ex opere operato conferre, nolint excludere concursum dispositioni in adulto ad fructum sacramentorum percipiendum; sed solum velint Sacraenta non legi habere vim & efficaciam, gratiā conferendi licet iuxta exigentiam cuiusq; Sactani enti varia in adultis exiguntur dispositiones, quæ ex parte materiae, & subiecti receptui se habeant: ita vt gratiā non detur propter fidem, devotionem, sanctitatem ministri, tanquam propter meritum eiudem, neque etiam detur propter devotionem suscipientis meritorie se habentem, sed ex alio capite, vbi

Advertendum, actionem sacramentalis posse duobus modis spectari: vno ut est actus quidam religiosus & honestus proficisciens ex gratiā, seu ex principio supernaturali, hoc modo considerata profecta conscientia seu ministerio, si is sit in gratiā seu iustus; quemadmodum enim iustus per quemlibet alium actum honestū à gratiā proueniēt potest meritis mereri potest per sacramentorum confectionem & administrationē, cū sit insigni Dei cultus; & quantum ex maiori devotione ministrat, tanto amplius potest mereri. Similiter is qui ex spiritu S. motione sacramentum suscepit, si sit in gratiā, meretur in hunc Deo cultum tribuendo: & eo amplius meretur, quo maiori cum devotione, furore &c. recipit, quia cultus exillis capitibus redditur præstantior?

Potest eadē actio sacramentalis alio modo spectari, scilicet prout procedit à ministero intendente faceret quod Christus instituit circa subiectum non habens impedimentum, siue minister suum munus obeat cum devotione, siue non; siue in eo peccet, siue non; similiter siue recipiens sacramentum gratiā mereatur, siue non. De actione sacramentali secundo modo spectata quæstio instituitur: in qua petitur num huiusmodi actio sit collativa gratiæ;

quod vocant Scholastici ex opere operato, qualquendī formula etiam vtitur Concil. Trid. sess. 7. can. 8. de Sacramentis in genere, estque ad rem explicandam commoda his præmissis

Respondeo & dico: Sacraenta nouæ legis gratiā sanctificantem conferre ex diuina institutione, atque adeo illius esse causas ex opere operato, modo explicato.

Quod gratiā conferant, est de fide definitum in Triad. sess. cit. can. 6. de Sacramentis in genere his verbis, si quis dixerit Sacraenta nouæ legis non contineant gratiā quam significant, aut gratiā ipsam non ponentes. Trid. bus obicem non conferre, quasi signantur externa sunt accepte per fidem gratiæ, vnel q; fidei, & non quædam Christiana professionis, quibus apud homines discernuntur fedes ab infidelibus, anabemantur. In qua definitione apertere condemnantur errores hæreticorum nostri temporis circa rationem, naturam, & vim Sacramentorum, & fides catholica dilucide statuitur: quæ etiam in Concil. Flor. decreto de Sacramentis stabiliter. Eadem definitur quoad baptismū in simbolo Concilij Constantiopolitanū, vbi dicitur, Confiteor nonum baptismū in remissionem peccatorum. In Concil. Milen. cap. 2. & refertur can. Placit; de consecratione dist. 4. in Araucano cap. 25.

Probatur ex scriptura, Ioan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu S. non potest intrare in regnum Dei, quem locum Patres communiter intelligunt, & non nisi impudenter negatur à Calu. lib. 4. inst. cap. 16. §. 25. cū & verba id satis declarent, & replica Nicodemū satis ostendat eum prædicta Christi verba intellexisse de regeneratione quadam spirituali per aquam, quæ vim suam habeat à Spiritu S. Act. 2. Baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum. Ad Ephel. 5. mundani (scilicet Ecclesiam) lauacro aquæ in verbis. Ad Titum 3. secundam suam misericordiam salutis nos fecit, per lauacrum regenerationis, & renovationis Spiritus S. &c. Ex quibus & alijs Scripturæ locis constat hominem per baptismū mundari, renovari, regenerari, peccatum illi remitti, & aditum ad regnum colorum parari, quæ absque gratia fieri non posse constat; cū Deus saltē de lege ordinaria sine infusione gratiæ iustificantis nulli peccatum mortale remittat, sine qua etiam nullum spiritualliter regeneret, nulli paret aditum ad regnum cœlestē.

Omitto verba quibus Ioannes Baptista discrimen baptismati Christi & sui declarat, & excellētiam eiusdem baptismati respectu sui, de quibus Lucæ 3. hoc enim discrimen aperte ostendit baptismati à Christo instituendo vim quandam spiritualem concedendam, quæ Ioannis baptisma fuit denegata.

Ex quibus omnibus clarissimè patet baptismū gratiā conferre, non ex merito ministri, vel recipientis, sed ex vi sua quam ex diuina institutione fortitur: quam vim scriptura etiam tribuit Eucharistia, vt suo loco ostendetur: quod etiam suis locis ostendetur de alijs Sacramentis.

Eadem veritas probatur 2. ex Patribus. August. lib. 19. contra Faustum cap. 13. dicente nostra Sacramenta esse veteribus vii iuste majora, virilitate meliora; quod dici nō posset si nulla vis respectu graciæ & interioris renovationis illis inesse, vel si soli sed possent in nobis excitare: nō id aq; efficaciter præstare poterat Sacramēta legis veteris. Lib. 3. cōtra duas epistolas Pelagianorū c. 3. docet baptismū facere nosuos homines & omnia peccata delere. Tract. 80. in Ioan. Vnde ista ratio virius aquæ ut corpus tangat,

Resolutio affirmans.

De fide ex quod gratiā contineantur.

Florent.

Castren.

Asculan.

Anrasia.

Flor.

de sacramentis.

Script.

Ioan. 3.

Prob. et

Script.

Act. 2.

Ephel. 5.

Ad Tit. 3.

Aug. 6.

Confutatio.

gratiā vii.

vii, ex di-

uina infor-

matione.

tangat.

tangit, & cor abluat; Hieron.lib. contra Pelagianos, in principio dicente baptismum præterita donare peccata. Ambr.lib. 3. de spiritu S. cap. 11. Per laetitiam regenerationis, & renovationis Spiritus S. spem vitæ eternæ aeternæ. Leone ferm. 4. de natuitate Domini capitulo 3. spiritualem originem in regeneratione quisque consequitur, & omni homini renascens aqua baptismatis est in fæcie virginalis, eodem Spiritu S. replete fontem, qui repletus & Virginem, ut peccatum quod ibi vacuanus era concepsio, hic mystica tollat ablutio. Plures videri possunt apud Bell.lib. 2. de Sacramentis in genere cap. 6. & 7.

Ad hac Patrum testimonia respondet Calu.lib. 4. cap. 14. §. vlt. Patres hyperbolice locutos.

Sed mirum est tot Patres in hoc conuenire, nec unum aliquem eam vim Sacramentis denegare, cum res sit maximus momentus, & ad primaria religionis nostra fundamenta pertinens. Adde illos ita locutus, non tantum cum ad populum verba facerent, sed cum dogmaticè agerent & traderent doctrinam in Ecclesia tenendam; quorum proinde sententiæ abhinc villa hyperbole sunt accipiendæ, quia alia tota Ecclesia in grauissimo religionis puncto erraret, cum confitans illa Patrum doctrina usque ad nostram temporam in Ecclesia perseuerarit.

Melior non est alia responsio, quod scilicet Patres hanc vim Sacramentis tribuant mediante fide, quam in nobis excitant. 1. quia ex quamplurimis Patribus in eo conspirantibus, quod Sacramenta gratiam in nobis operentur, quod per illa renouemur &c. ne vnuis est, qui eo modo hæc virtutem explicet; quod sane mirum est, si non nisi excitando fidem Sacramenta operentur gratiam. 2. coru verba planè intellecta longè aliud sonat, ut patere potest consideranti sententias Aug. Ambr. Leonis cito. 3. si Patres solum vellent Sacramenta gratiam in nobis operari, excitando fidem, quid singulare de his dicent, quod non potuisset dici de Sacramentis legis veteris? cum tamen intendant aliquid pecuniae de nostris Sacramentis afferere. Præterea concionis nunquam tribuerunt efficacitatem operandi gratiam, remittendi peccata, hominem renouandi, cum tamen longè melius fides in nobis excitetur andiendo concionem, quam Sacramentum recipiendo. 4. etiam baptismus ab hereticis, parvulis conscribi solet, in quibus haec fides excitari nequeat.

Contra catholicam veritatem obijciunt heretici, i.e. loca quibus dicitur fide iustificari; ex quibus & suum errorem de fide iustificante tueri conturunt, & omnem vim Sacramentis admtere. Sed de hoc errore 1. 2. quæst. 113. dicendum.

In praefatis sufficiat quod Scriptura non dicat nos sola fide iustificari. 2. quod eadem non agat de fide speciali hereticorum. 3. quod quando fidei nostra iustificatio tribuitur, non excludantur alia, sed quod Scriptura hoc modo loquatur, quia fides et humana salutis initium, fundamentum & radix omnis iustificationis, ut tradit Concil. Trid. sess. 6. cap. 8. Per hunc ergo loquendi modum non vult admere Sacramentis eam vim, quam ex alijs locis conflat eis compete, sed solum docere fidem ad fidem esse necessariam.

Non inuit erit haereticos quod Apostolus habet ad Rom. 10. infra autem eis ex fide unius; quia ut patet ex antecedentibus, solum vult docere iustum per fidem roborari ad tolerantiam malorum in hac vita, et quod per illam cognoscat remunerationem iustis preparatam.

Obijciunt 2. quod quidam Patres doceant ministerium Sacramenti præbere exterius Sacramen-

tum, v.g. aquam, Deum autem præbere inuisibilem gratiam, seu Spiritu S. Videri potest Hieron. Isaiæ 4. in illa verba, cum abherat Dominus &c. igitur Sacra menta non sunt causa interioris renovationis.

Resp. negando consequentiam, quia Patres hac loquendi formulæ solùm volút docere præcipuum causam gratie in Sacramentis esse Deum, & ministerium nihil posse, si Deus sua virtute non affiat; nolunt tamen negare ipsum Sacramentum, & per consequens Sacramenti ministrum, aliquo tandem modo esse causam eiusdem gratie instrumentarian.

Obijciunt 3. quod hac ratione homines à Christo ciuiusque passione reuocentur.

Resp. negando assumptum: cum doceantur totam vim Sacramentorum à Christi meritis prouenire, qui voluit ea per Sacramenta in nobis applicari; unde excitant ad illum amandum pro tanta in genus humanum charitate, quod scilicet non tantum voluerit pro nobis pati, & nobis mereri sed etiam reliquerit Ecclesie Sacramenta, quibus vis passionis applicetur hominibus, & per qua homines faciliter aeterno Patri reconcilientur, & gratiam eiusdem augmentum possint consequi.

Peres quomodo suprà dictum sit, requiri in adulto certas dispositiones, vt Sacramenta gratiam conferant, cum Concil. Trid. sess. 7. can. 6. cit. tradat Sacramenta gratiam conferre non ponentibus obiectis; & aliqui videantur docere Sacramenta conferre gratiam quodam recipiens non ponit obstaculum, seu impedimentum per mortale peccatum.

Resp. ita dictum quia satis constat si accedens ad Soluitur. Sacramentum v.g. baptismi, non habeat sufficientem notitiam mysteriorum fidei, quæ ad iustificationem requiruntur, non consecuturum gratiam per Sacramenti susceptionem. Constat etiam si quis in peccato mortali constitutus ad idem Sacramentum accedit, saltem abhuc attritione supernaturali, quantumcumque inculpatæ suum defectum ignoret, eum non consecuturum gratiam & peccatorum remissionem; ergo signum est vniuersaliter loquendo ad effectum Sacramenti non sufficere, vt recipiens non ponat impedimentum peccati mortalium, sed insuper requiri vt adolutus legitimè disponatur.

Confir. 1. quia communiter fictio dicitur impediare effectum Sacramenti; ea autem passim constitutus duplex: una positiva, quæ consistit in eo quod aliquis suscipiendo Sacramentum mortaliter peccet; altera negativa, quæ consistit in nuda carentia legitima dispositionis.

Confir. 2. Concil. Flor. decreto de Sacramentis, docet nostra Sacramenta gratiam conferre dignè suscipientibus; quæ loquendi forma satis insinuat ad hoc vt Sacramenta suum effectum conferant, certas dispositiones requiri in suscipiente, quibus si careat etiam inculpatæ, gratiam non sit consecuturus. Simile quid videre licet in causis naturalibus, quæ suum effectum non producunt, si vel subiectum contrarias habeat dispositiones, quibus resistat introductionis forma; vel careat dispositionibus necessariis ad formæ receptionem.

Ex his patet responsio ad rationem dubitandis, quod scilicet duobus modis possit ponere obex gratie recipienda per Sacramentum; videlicet per peccatum mortale, quod in Sacramenti receptione committitur; & per caritatem legitimam dispositionis, quamvis carentia non ita vilitate obex dici soleat; cum obex communiter sonet postiuim impedimentum obstans quo minus aliquid fiat.

Ad Doctores qui contrarium videntur sentire

Hieron.

Resp.

Obiectio 3.

Resp.

Dubium in-
cidens.

Requirun-
tur ad Sa-
cramenta
certæ dis-
positiones.

II.

Qd sensu
dicantur
coferre gra-
tiam non
ponentibus
Solem.

Respondeo, eos non sentire contrarium, cum ita loquantur suppositis generalibus principijs, quae aliunde constat esse necessaria.

Corollarij.
Poteſt quiſcunq; ſuſtare, qui neſ recipiat fructum Sacra-menti, neſ tamen peccet accedendo; vt ſi quiſ bona fi-de accedat in culpatē ignorans aliqua fidei myſte-ria, quorum notitia eft ad ſalutem neceſſaria: ſi miſerit peccator accedat bonā fide exiſtimans ſe ſufficienter diſpoſitum, cum reiſpa careat diſpoſitione.

D V B I V M II.

Vtrum omnia Sacramenta aequalē gratiam conferant?

NO T A N D V M. quationē poſſe intelligi vel de Sacramēta diuerſa ſpecie, vel de Sacra-mentis eiusdem ſpecie ſolo numero diſferentibus, idque vel reſpectu diuerſorum recipientium, vel facta comparatione ad vnum & eundem recipien-tem.

Conclusio 1. Dico 1. Sacramēta diuerſa ſpecie per ſe loquen-do & ceteris paribus in aequalē gratiam confe-reunt. Nam baptiſmuſ viuetur confeſſor maiorem gratiam quam pénitentia, cum eam confeſſat per modum generationis cuiusdam ſpiritualis &c.

Probatur conclusio: per quādam Sacra-menta peculiarter dicunt dari Spirituſ S. vt per Confi-mationem, Act. 8. *Tunc imponebant manus super illos & a cipiebant spiritum S. quā loquendi formā pecu-liaris quādam abundantia gratia viuetur designa-ri, quā in baptiſmo per ſenon confeſſor. Simili-ter in ordinatiōne facerdotis peculiarter dicunt dari Spirituſ S. 2. quādam Sacra-menta repeti non poſſunt, in quibus per ſe loquendo viuetur maiore gratia confeſſor, quā in hiſ quā poſſunt repeti. 3. quādam Sacra-menta excellentiorem miniftrum ſaltem ordinariū requiriunt, quā & digniora confeſſentur (excipio Eucharistiā quā eft digniſſimum Sacra-mentum) & maiorem gratiam vieden-tur confeſſor. Dixi per ſe loquendo &c, propter ea quā in ſequentiōbus dicentur.*

Dices hinc viuetur ſequi per ſumptionem Eu-charistiā longē maiorem gratiam recipi quām per fuſceptionem illius alterius Sacra-menti, quia eft digniſſimum Sacra-mentum.

Per Eucha-riſtiam nō confeſſur-tanta gra-tia, quā per quāda-alia Sacra-menta. Resp. negando ſequiam ad cuius probationem dico quād licet ſit digniſſimum Sacra-mentum, quia tamen ſumitur per modum cibi ad animam refi-cendam, & confeſſandam, & augēdā vitam eius ſpiritualē, & per ſe loquendo ſepiuſ poſteſt, ne-pe-ti, non viuetur confeſſor tantam gratiam, quām alia quādam confeſſorunt: v.g. baptiſmuſ, qui per modum generationis ſpiritualis conſert ſuum effe-ctum: quemadmodum in generatione corporali, quā eft prima iſpius ſubſtantia produtio & accep-tio, maior ſubſtantia recipiunt, quām per ſingulas coſumeſtiones. Cur autem per quādam alia Sacra-menta maior gratia confeſſor viuetur, quām per baptiſmuſ qui eft generatio ſpiritualis, patet & probationib⁹.

Concluſio 2. Adverte tamen aliquos ſentire per vnam com-munionem ceteris paribus plus gratiae confeſſor, quām per receptionem alterius Sacra-menti: que ſententia eft etiam probabilis.

Dico 2. idem Sacra-mentum ſpecie poſteſt in diuerſis ſubſtantia in aequalē gratiam confeſſor.

Probatur 1. ex Concil. Trid. ſeff. 6. cap. 7. docēre Trident. nos recipere iuſtitiam quā iuſti conſtitui-mur, ſe-cūdum propriam cuiusque diſpoſitionem & co-operatiōnem. Loquitur autem etiā de iuſtitia quam per Sacra-mentum recipimus, vt patet ex teſtu.

Probatur 2. quando effectus habet laſitudinem perfeſſionis, quād materia perfeſſiū diſponitur & actuatur ad formā reſceptionem, eō forma perfeſſiōnē introdiuitur virtute cauſa efficientis: ergo Sacra-menta perfeſſiū ſuum effectum producent, quando ſubſtantia perfeſſiū diſponetur, cum ad inſtar cauſarum naturalium eum producant: atqui ſi potest, vt ex duobus idem Sacra-mentum, v.g. baptiſmuſ, recipientibus vnuſ melius diſponatur quām aliud; vnuſ maiori cum deuotione & arde-niōr charitate accedat quām aliud; igitur baptiſmuſ in diuerſis ſubſtantia in aequalē gratia poſteſt confeſſor. Conſiſt. non videtur dubitandum quād adul-tus cum magna diſpoſitione accedens ad baptiſmuſ maiorem gratiam recipiat, quām paru-lus, qui ex ſua parte nullam præberet diſpoſitionem.

Et certè id magnopere poſteſt conſidere ad ex-cutientium torporem fideliū, & excitandam in pijs mentibus deuotionem; conſiderare videlicet quād pro majori vel minori praeftantia diſpoſitione, maior vel minor gratia confeſſor per Sacra-mentū: dū enim mens hoc accuratē perpendit, aeffe-ctus excitatur ad maiorem diligentiā, ad praēla-ros contritionis, dilectionis, humilitatis actus eli-ciendoſ, accedendo ad Pénitentia vel Eucharistię Sacra-menta.

Concluſio 3. Sacra-mentum eiusdem ſpecie, in vno & eodem poſteſt in aequalē gratiam confeſſor. Eſt D. Th. inſra quāſt. 69. art. 8. & plurim quoſ citat Henriquez lib. 1. de Sacra-mentis in genere cap. 14. §. 1. Patet ex praecedenti conſlutione, quia vnuſ & idem poſteſt diuerſis temporibus eam in aequalē diſpoſitione accedere ad Sacra-mentum eiusdem ſpecie. Que autem conſeſſatur praefantior diſpoſitione, ex varijs eſt ſpectandum, & ex morali hominum iudicio.

Ex diſtri patet cur in prima conſlutione diſtri-ſit, per ſe loquendo & ceteris paribus. Fieri enim poſteſt vt Sacra-mentum, quod alioquin natum eft maiore gratiam confeſſor, confeſſor & aequalē vel etiam minorem, quia accedens paruam habet diſpoſitionem; aliud vero accedens ad Sacra-mentum mino-ri gratiae collatiuum, praefantiorē habet diſpoſitionem; unde hi poſteſt recipere aequalē gratia-mentum cum priore; immo poſteſt eſſe tantus ex-eſtis diſpoſitionis, vt maiorem recipiat; per ſe tamē & poſita conſimiſi diſpoſitione in utroque, Sacra-menta diuerſe ſpecie in aequalē gratiam confeſſor.

Dices cauſe naturales imperfeſſiores nunquam Repli- producent effectum aequalē effectui cauſe per- feſſioris, quantumcumque ſubſtantia bene diſpo-natur; cum ergo Sacra-menta le habeant inſtar cauſarum naturalium, Sacra-mentum quod per ſe loquendo minorem gratiam producit, nunquam pro-ducet aequalē cum gratia quam poſteſt pro-ducere Sacra-mentum alterius ſpeciei. Pro ſolu-tione argumenti

Notandum 1. in effectibus naturalibus dupli-cem poſſe ſpectari perfectionem: vnam eſſentialē, quā ex ſpecie & natura ſumitur; alteram intenſiū, quā oritur ex gradibus intenſionalibus. Ha duæ perfeſſiones ita ſe habent vt quod perfeſſius eft perfeſſione eſſentiali, poſſit eſſe imperfeſſius perfeſſione intenſiū; vt patet in calore intentio v-

duo,

duo, qui frigus intensum ut quatuor superat perfectione essentia, à quo in perfectione intensius superatur.

Notandum 2. causas naturales particulares respice-re effectus determinatos specie, quos communiter alii causa nequeunt producere; & proinde causas distinctas communiter producere distinctos effectus, quorum unus est inferioris speciei: Sacra-menta vero in eo conuenire, quod omnia gratiam conferant ex his ad argumentum

Resp. antecedens esse verum de perfectione es-sentia. Nam causa imperfectior & qua respicit effectum inferiorem specie, nunquam producet effectum tam perfectum in essentia quam per-fectior, quantumcumque subiectum perfectè dispo-natur: & eo sensu negatur consequentia, quia omnia Sacraenta respiciunt gratiam habitualem eiusdem speciei & essentialem perfectionis. Idem autem antecedens falsum est, si intelligatur de per-fectione intensius effectus; nam causa imperfectior bene potest producere effectum e qualibet in intensione cum effectu cause perfectioris, si subiectum respectu huius minus bene disponatur. Ex quo patet ex proportione causalium naturalium Sacra-menta diversæ speciei posse interdum producere gratiam equalis intensiois.

Contra 2. & 3. conclusionem potest obiecti 1. quod excessus gratiae qui dicitur conferri ratione dispositionis per Sacramentum, possit in ipsam dispositionem referri tanquam in causam meritoriam, ita ut Sacraenta eiusdem speciei semper eandem gratiam conferant, augmentum vero detur propter præstantiores actus suscipien-tis, v. g. propter deuotionem tanquam causam meritoriam.

Resp. i. id non posse vniuersim afferi: nam com-muni sententia in adulto qui peccatum mortale commisit, attritus supernaturalis est legitimus dis-positionis ad gratiam per baptismum recipiendam, quam tamen constat nullo modo sufficere ad gratiam seu iustitiam obtinendam extra Sacra-men-tum, ex quo constat quod excessus gratiae qua in ipso baptismino conferri potest propter attritionem intensiorum &c. non possit referri in ipsam dis-positionem, vt causam meritoriam; cum attritus non mereatur extra Sacramentum gradum gratiae, qui supponitur dari in Sacramento ratione excessus culdum attritionis.

Resp. 2. quod licet ipsius est dispositioni, vt est atius honestus supernaturalis, in iusto respondeat aliqui gradus gratiae tanquam causa meritoriae, & qui etiam extra Sacramentum conferretur iusto-tatem actu eliciente, non obstat quod minus am-plior gratia etiam per Sacramentum, tanquam per causam, conferatur subiecto per talem actum melius disposito: nam ex eo quod aliquis actus ex sua conditione mereatur gratiam vel gratia au-gmentum extra Sacramentum, non tollit ab eo rationem dispositionis ad Sacramentum dignè suscipiendum, & proinde non facit ut Sacramentum per modum causa suum effectum perfectius non conferat subiecto melius disposito: v. g. quando induxus accedit ad Eucharistiam, ille accessus qui est anteriorius augmenti gratiae prout est insignis reli-giosis actus, & cultus Dei, non impedit quod mi-nus ratione eiusdem ut est Sacramenti suscep-tio, obimeatur gratia ex opere operato, vt superiori dubio dictum est.

Objec-tor 1. quod Sacraenta habeant certos & determinatos effectus: quod non videtur posse

dici, si iuxta varietatem dispositionum inæqualis gratia conferatur.

Resp. negando secundam partem assumpti: quia optimè dici possunt habere determinatum effec-tum, 1. quod in eo in quo non requirunt disposi-tionem, semper similem gratia gradum operentur, ut patet in parvulis qui ratione baptismi æqualem gratiam sortiuntur. 2. quod postea consimili dis-positione in varijs idem Sacramentum recipienti-bus, similem gratiam operetur. Quando ergo Sacraenta dicuntur habere certi & deter-minatum effectum, solum intelligitur quod iuxta dispositionis exigentiam & perfectionem constan-ti lege suum effectum conferant, non vero ali quando maiorem aliquando minorem, etiam po-sita æquæ perfectæ dispositione.

D V B I V M III.

Vtrum Sacraenta interdum conferant primam gratiam?

Notandum 1. tunc primam gratiam dici conferri, quando nulla gratia habitualis supponitur in subiecto.

Notandum 2. Sacraenta alia dici mortuo-rum, alia viuorum. Mortuorum sunt ea qua ex sua institutione ordinantur ad peccati originalis vel mortalis deletionem, & ad hominem cum Deo reconciliandum: ad quæ cōmuni Doctorum sententia potest aliquis accedere quamvis putet se spiritualiter mortuum, dummodo legitimè alias disponatur.

Sacraenta viuorum sunt quæ ad hunc effec-tum per se non ordinantur, sed ad alium qui per se loquendo vitam animæ supponat; & proinde accedentes ad illa debent bona fide existimare se esse in statu gratiae; si quis enim existimet se esse in statu peccati mortalis, accedatque ad hæc Sacra-menta, grauerit peccat & fruēt Sacramenti pri-uatur.

Dico 1. per Sacramentum Baptismi & Pœnitentiæ interdum prima gratia conferri potest.

Probatur 1. ex Concil. Trid. proœmio sess. 7. vbi dicit, per que (scilicet Sacraenta) omnis vera iustitia vel misericordia, vel caritas augeratur, vel amissa reparatur, ergo per Sacraenta prima gratia potest inter-dum conferri. Id autem pér nulla aptius præstari potest quam per baptismum & pœnitentiam, vt ex dicendis patet. Idem can. 4. de Sacramentis in genere damnat afferentes Sacraenta nouæ legis non esse ad salutem necessaria, & sine eis aut co-rum oportet per solam fidem hottimes à Deo gratiam iustificationis adipisci. vbi indicat quod possimus gratiam iustificationis per Sacraenta consequi; ergo primam gratiam. Sess. 6. cap. 7. docet iustificationis (per quam scilicet in statu peccatoris trāsferimus ad statum iusti) causam instrumentalem esse baptismum; & cap. 14. docet, eos qui ab accep-ta iustificationis gratia per peccatum excide-runt, rursus iustificari posse; cum excitante Deo per pœnitentia Sacramentum merito Christia-nissimam gratiam recuperare procuraerint. Sess. 14. cap. 3. docet, effectum pœnitentia esse recon-ciliationem cum Deo. Consimilia docet Flor. de-creto de Sacramentis.

Probatur 2. ex locis Scriptura dubio primo ci-tatis, in quibus dicimus per baptismum renasci, renouari, lauari &c. hæc enim denotant baptis-

Resp.
21.
Sacraenta
de se habet
determinata
effectu.

22.

Sacraenta
alia mor-tuorum, alia
vivorum, &
quo sensu

23.

Conclus. 1.
De baptis-mo & pœ-nitentia.
Trident.

plicetur instrumentum per quod Christi meritum nobis debet applicari. Vide Concil. Trident. sess. 13. cap. 3. Additum quod si gratia posset conferri virtute Sacramenti, antequam illud reciperetur; posse aliquis per solam attritionem, ante actualem Sacramenti receptionem, iustificari & consequi remissionem peccati mortalis, quod inter Catholicos est inauditorum.

Quod si Concil. sess. cit. cap. 8 doceat eos sentire fructum & utilitatem Eucharistie, qui propositum habent illum panem coelestem edendi &c. non eo sensu dicit, quod si gratiam virtutem Sacramenti recipiant, sed quod recipiant similem ei qua per communionem conceditur; atque adeo similitudine tantum effectus dicantur communionis effectum recipere. Cuius rei signum est, quod si quis in peccato mortali existens desiderat communicare, non sit gratiam recepturus, quamvis proponat prius confiteri, & poterit bona fide se contritum, cum tantum sit attritus. Item quod si qui in gratia existens desiderat hoc Sacramentum, & dicunt spiritualiter communicare, non recipiat maiorem gratiam, quam pro ratione suæ devotionis mereatur.

His præmissis quaritur quandonam Sacramentum gratiam conferat? Idemque est de charactere iudicium respectu Sacramentorum quæ illum imprimunt, an scilicet in tempore, an vero in instanti pro quo vterius videtur.

Supponendum gratiam sanctificantem conformiter naturæ suæ postulare produci in instanti, cum sit quedam entitas quæ totum suum esse possit simul acquirere.

Duplex in præsenti quæstione est sententia: una cetera gratiam conferri per Sacramentum in ultimo instanti, quod forma profertur, eò quod forma compleatur & perficiatur intrinsecè in tali instanti.

Secunda sententia tenet gratiam conferri in primo instanti extrinsecō formæ; nam hæc sententia dicit quod forma Sacramenti non compleatur intrinsecō instanti, sed solum extrinsecō ad modum successuum.

Hæc sententiarum varietas in præsenti quæstione oritur ex eo, quod non satis constet quomodo sonus producatur, an in instanti, (quod plerique in libris de anima asserunt) an vero in tempore, quod affirmant alii, eò quod videlicet sequatur natura motus, à quo tam sui productione quam conservatione dependet, non quod motus sit illius causa propriæ dicta, cum motus ut summum modulus non possit tanquam causa physica producere sonum qualitatem habentem entitatem realē, sed quod sit quedam conditio necessaria ad sonum productionem & conservationem.

Resp. probabile esse in subiecto non pônebit obice gratiam produci in instanti quod forma compleatur, quod instanti videtur intrinsecum. & haec tenet D. Th. infra quæst. 78. art. 4. ad 3. de fornis consecrationis.

Quâns enim sonus in sui productione depedeat amotu, et tamē qualitas realis ab eo distincta habens suum esse distinctum, quod in instanti videatur produci, & per consequens sonus forme sacramentalis videtur in instanti perfici & reddi sensibilis. In hoc ultimo instanti quod necessarium est ut forma sit completa, gratia producitur; quia omnib[us] significatio Sacramenti est perfecta, & ipsum Sacramentum completum; ergo tunc suum effectum producit, cum neque ante possit producere, neq[ue] sit ratio differendi gratia collationem.

Confir. gratia sacramentalis datur ratione Sacramenti; igitur in subiecto non ponente obicem, nullum tempus vel instans aptius ponitur, quam instans quo compleetur Sacramentum.

Dices sonum diffundi in tempore, ut patet; ergo gratia sacramentalis non datur in instanti intrinsecō.

Resp. negando consequentiam; nam licet sonus in tempore diffundi possit & durare, datur tamen instans quo sufficienter est sensibilis, & proinde quo sufficienter forma significet, & Sacramentum dicatur completem, si adhuc cetera: quemadmodum in materia datur minimus aliquis contactus ad rationem Sacramenti sufficientis, quamvis materia per maiorem partem subiecti diffundi possit.

Dixi, in subiecto non ponente obicem; quia certum est quo casu ponitur obex à recipiente, gratiam non conferri dum compleetur Sacramentum. Vtrum autem in illo eventu gratia sacramentalis aliquando conferatur, alibi explicabitur.

Aduerte 1. conclusionem intelligi quando forma finitur cum applicatione materiæ, vel post. Si enim forma prius finitur, quam materia sufficienter sit applicata, confortat gratiam non conferri completa formâ, cum Sacramentum nondum existat.

Aduerte 2. in gratia, quæ conceditur ratione communionis peculiarem esse difficultatem, explicandam in materia de Eucharistia.

Aduerte 3. sententiam, quæ dicit gratiam conferri in instanti extrinsecō prolationis formâ, esse etiam probabilem: quia vt dixi, non satis constat est probos sonum produci in instanti, & non improbabiliter dici potest produci in tempore, & proinde Sacramentum compleri in instanti extrinsecō, eò modo quo successiva censentur compleri, quando scilicet sunt absoluta, quod non nisi in instanti extrinsecō contingit.

Contra eam tamen videtur facere, quod ex illa videatur sequi posse dati Sacramentum informe respectu eius qui accesserit bene dispositus ad effectu Sacramenti recipiendum. Ponamus enim legitimè dispositum accedere ad Sacramentum Baptismi, fieri poterit ut recipiat Sacramentum, & careat eius effectu, atque adeo recipiat Sacramentum informe. Quod probatur: instans extrinsecum Sacramenti potest esse instans extrinsecum vitæ eius qui legitimè dispositus accessit ad Sacramentum, quo casu non recipiet gratiam, & per consequens recipiens Sacramentum carabit eius effectu, quia gratia nulli confertur post hanc vitam, qui toto tempore vita fuerit in mortali.

Resp. negando sequelam, si loquamur de eo quod moraliter potest contingere: nam moraliter non contingit ut idem si præcisè instans extrinsecum Sacramenti & vitæ recipientis Sacramentum. Quod si per causas nativales futurum esset idem instans, possumus dicere pertinere ad diuinam prouidentiam, ut non permittat talen mori eo instanti quo absque gratia esset discessurus.

ARTICULUS II.

Vtrum gratia sacramentalis aliquid addat supra gratiam virtutum & donorum?

R Espondet addere diuinū quoddā auxiliū ad finem cuiusq[ue] Sacramenti consequendū. vbi

resp. affir.

Notan-

31.

Datur instantis quo sonus sufficiens est sensibilis,

POST

SACRAMENTA

NIE

32.

Opposita sententia

probabilis.

Instantia occurritur.

33.

Etiā in iustificatione
quæ fit per
Sacramēta,
infunduntur
virtutes.
Trident.

S. Thom.

34.

Probabile
est dona nō
est habitus
distinctus a
virtutibus.

Gratia Sa-
cramēti fu-
ra gratia
habitualis
addit pecu-
liarem or-
dinationē
& auxilia
ad esse ēū
Sacramēti.

35.
Declaratur
in singulis
Sacramētis.

Notandum 1. quod cū in omni iustificatione, præter gratiam habitualem, infundantur virtutes tam theologica quā morales christiana, vt cōm uniter Doctores; cædem infundantur in iustificatione, quæ fit per Sacramenta, ita vt si non præfuerint, primò infundantur: si vero præfuerint in subiecto, augeantur. Theologicas infundi patet ex Trid. sess. 6. cap. 7. Secundò ex eo quod suo modo pertineant ad iustificationem. 3. specialiter patet de charitate, quæ vel est eadem cum gratia habituali, vel inseparabili nexus illam comitatur. videri potest Trid. sess. cit. can. 11. Quartò vt D. Th. virtutes censemur fluere à gratia tanquam perfectiones quibus potentia animæ perficiuntur in ordine ad suos actus. ex quo sequitur virtutes morales christiana, quæ ad vitam christianæ transgendant etiam requiruntur, infundi.

Censet etiam D. Thom. per Sacramenta infundi dona, quæ à virtutibus docet distinguiri. 2. quæst. 68. art. 1. quod etiam tenent plures alij. Sed non est improbabilis opinio quæ docet dona non esse habitus distinctos à virtutibus, sed esse vel ipsas virtutes secundum gradum heroicum, vel ipsarum virtutum quosdam actus excellentes, quod docent graues Doctores, estque accuratiū examinandū. 2. Iuxta posteriorem sententiam dicendum est per Sacramenta non infundi dona habitualia distincta à virtutibus.

Notandum 2. quod cū Christus Sacramenta ad varios fines particulares instituerit, Deus ratione eorum non solum infundat gratiam habitualē & habitus virtutum, sed etiam concedat varias gratias, quas Theologi appellant præuenientes, seu auxilia actualia ad finem Sacramentorum accommodata. Vnde gratia sacramentalis supra habitum gratia sanctificantis & virtutum, addit peculiarem quandam Dei ordinationem ad consequendū effectum proprium Sacramenti, & ad eundem finem auxilia actualia, vt D. Th. & communiter Doctores.

V. g. Baptismus instituitur ad spiritualem generationem, & primam sanctificationem: vnde in illo datur gratia ut regenerativa, dantur etiam ratione illius auxilia actualia ad hanc vitam nouitatem seruandam. Ratione Confirmationis præter gratiam sanctificantem, conceduntur homini auxilia actualia ad liberam fidem professionem, & ad resistendum tentationibus allicitibus ad fidem in persecutione negandam; cū Confirmatione ad illum finem sit instituta. Ratione Eucharistie datur gratia tanquam animæ nutrimentum & auxilia actualia ad vitam spiritualem in nobis seruandis item auxilia ad actus deuotionis charitatis, & ad spiritualem consolationem. Ratione Consecrationis datur gratia per quam resurgamus à peccato post baptismum commissio, & proinde datur per modum cuiusdam spiritualis curationis à morbo lethali; dantur etiam auxilia ad vitam emendandam; ad dolorem de peccatis concipiendum, ad satisfactionem præstandam. Ratione Extremæ Vaccinationis datur gratia ad abstergendas reliquias peccatorum, ad robur contra tentationes in illa extrema lucta, ad spiritualē animi alacritatem; dantur etiam auxilia actualia ad illos fines opportuna. Ratione Ordinis præter gratiam habitualē ordinatus recipit gratias actualēs consentaneas fini sua ordinationis. Ratione Matrimonij præter gratiam habitualē coniugibus dantur actualēs gratiae ad mutuum amorem, ad fidem comparti seruandam, ad honestam prolis educationem.

Moralis ratio cur huiusmodi gratiae concedantur est, quod gratia habitualis quæ per singula Sacramenta conceditur, non possit se sola hominem aptè disponere vt facile & constanter operetur, vel se habeat convenienter fini cuiusque Sacramenti; neque illum ita sumet ut possit omni eventu contrarijs temptationibus commodè resistere. Vnde moraliter necesse est præter dictam gratiam sanctificantem concedi auxilia actualia, quæ id præstant.

Dices hæc auxilia debentur homini ratione iustitie, cū homini iusto debeantur auxilia quibus iustitiam possit conseruare; ergo non debentur ratione Sacramenti.

Resp. quidquid sit de antecedente (quod 1. 1. in materia de gratia est examinandum:) negando consequentiam: quanvis enim status iustitiae posulet dari homini grarias præuenientes, quibus illum conseruet, non obstat quod minus etiam ratione Sacramenti debeantur ad finem cuiusque Sacramenti obtinendum: videturque verius ratione Sacramenti dari nova auxilia, & cum qui per Sacramentum iustificatur vel augmentum gratiae recipit, recipere auxilia, non solum quia habet gratiam, sed etiam virtute Sacramenti, videtur que probabilius huiusmodi auxilia non æqualiter tributi ratione singularium Sacramentorum, sed longe plura deberi & dari ratione vniuersi quam alterius. v. g. plura deberi ratione baptismi quam ratione vniuersi communionis, cū per baptismum vitam spiritualem acquiramus ad cuius conseruationem plura requiriuntur auxilia, quam moraliter debeantur ratione cibi spiritualis semel sumptuari: veriusque videtur ratione vniuersi communionis dari certum numerum gratiarum præuenientium, non autem per totam vitam: & in genere videtur quod propter Sacramenta quæ repeti non possunt, plures gratiae præuenientes concedantur, quam propter ea quæ possunt repeti, & inter hac esse etiam inæqualitatem.

Aduerte hæc auxilia non statim concedi completo Sacramento, sicut diximus conferri gratiam sanctificantem & habitus virtutum; sed conferri suo tempore iuxta varias exigentias. Ratio differitatis est, quod gratia & habitus virtutum sint aliquid permanent, quod totum simile potest concedi, & potest commodè dari quando Sacramento completetur; vnde non est ratio differendi: gratiae vero præuenientes non sunt quid vnum, sed multitudine auxiliorum, quæ commodiū iuxta subiectum necessitatem diuersis temporibus conceduntur.

Potes num huiusmodi auxilia debeantur constituto extra gratiam? Videtur enim quod sic, quia Sacramento operatur suum effectum iuxta exigentias eiusdem effectus; gratia autem præuenientes iuxta naturalem suam conditionem & exigentiam non requirunt statum iustitiae in subiecto; ergo possunt virtute Sacramenti deberi & conferri constituto extra gratiam. Confit. constitutus extra gratiam non minus illis indiget ad finem Sacramenti, immo forte magis, quam constitutus in gratia: v. g. maritus qui excidit à gratia sanctificante, non minus indiget auxilio præuenienti ut fidem comparti possit seruare, quam is qui gratiam per Sacramentum collatam retinet.

Resp. quanvis hec argumenta videantur partē affirmantem reddere probabilem: negatiū tamen videri probabile, quam indicat Sotus dist. 1. q. 3. art. 2. §. contra hinc verū; & tenet Suarez disp. 7. sect. 4. Quia gratiae præuenientes seu actualia auxilia

auxilia non videntur deberi ratione Sacramenti, nisi mediante gratia habituali tanquam primario effectu Sacramenti: quia enim Christus Sacramenta ad varios fines particulares instituit ad quos gratia sanctificante opus est, decreuit hanc per ipsa Sacramenta conferre: quia vero ea se sola non potest hominem in ordine ad predictos fines constanter disponere, idcirco eidem adiungit auxilia actua lia, quibus gratia ornatus possit constanter operari, vel se habere in ordine ad predictos fines; igitur quando homo a gratia excidit, huiusmodi auxilia non debentur illi ratione Sacramenti, & si illi concedantur gratiae praeuenientes (quod fieri patet experientia) conceduntur ex nuda Dei misericordia, & verisimilium est ratiùs concedi. Ex his patet responsio ad obiecta in contrarium.

Ex his colligi potest quanto studio homo gratiam sanctificante conseruare debeat, & evitare mortale etiam ex eo capite, vt sese non priuet innumeris gratijs & auxilijs praeuenientibus necessarijs ut finem Sacramenti quod suscepit assequi valeat.

D V B I V M

Vtrum preter gratiam & virtutes ratione Sacramenti conferatur aliquid aliud habituale.

NO T A N D U M in praesenti controversia non esse questionem de charactere vel etiam de donis, sed de peculiari aliquo habitu.

Palidanus in 4. dist. 2. quest. 3. sentit talen habitum conferri per Sacramenta. Capreolus dist. 3. quest. 3. in respone ad argumenta contra 4. conclusionem, docet per Sacramenta non imprimenter characterem conferri quemdam ornatum.

Sed communis DD. negant. Caiet. hic; Sotus dist. 1. q. 3. art. 2. Canus relectione de Sacramentis in genere parte 4. conclusione 2. & plures alij. Quæ sententia est omnino virior, videturque D. Th. hic docens gratiam sacramentalem preter virtutes & dona, addere diuinum auxilium, qua loquendi forma indicat nihil aliud habituale infundi preter gratiam, virtutes, & dona: nam per diuinum auxilium D. Th. non solet quidquam habituale defigare, sed solum actuale. vnde

Dico per Sacramenta non conferatur habitus diligens à gratia sanctificante, virtutibus, & donis. Probatur 1. de tali habitu nihil nobis innotescit ex Scripturis, Patribus, vel Concilijs; neque potest quidquam solidè colligi ex ratione in principijs fidei fundata ergo videtur omnino rejiciendus. 2. gratia sanctificans cum virtutibus per modum habitus abunde sufficit ad fines Sacramentorum; ergo alius habitus est rejiciendus. Antecedens probatur, quia per gratiam habitualem hominem in baptismō regeneratur, in penitentia sanatur, in Eucharistia nutritur, in extrema unctione reliqua peccatorum tollitur. 3. per eandem gratiam anima ornatur; ergo contra Caiet. omnis à gratia distinctus non est admittendus, cum gratia omne id præstet quod ornatus superadditum fingitur præstare. Et si quando Pater sentiant animam ornari, non loquuntur de alio ornato quam de gratia, per quam anima ornatur, redditur munda, Deo chara & in conspectu cuiuslibet pulchra.

Dices i. gratiā non posse sufficienter ordinare ad finē variorū Sacramentorum.

Resp. negando assumptum, si intelligatur de or-

dinatione habituali: quatenus enim per varia Sacramenta conferuntur, eadem physice existens diversan rationem aliquo modo fortitur, vt scilicet censetur ratione baptismi gratia generativa, ratione penitentia curativa, &c. & per auxilia actualia debita ratione Sacramenti huiusmodi fines consequi potest.

Dices 2. D. Th. response ad 3. censet quod ratio gratiae sacramentalis se habeat ad gratiam communiter dictam, sicut ratio speciei ad genus; igitur superaddit aliud habituale. Propter hanc doctrinam Pal. & Capr. in suam sententiam pertracti sunt:

Sed certum est nullo modo sequi quod intendunt, neque id velle D. Th. sed tantum quod gratia sacramentalis aliquid dicat ultra gratiam habitualis, &c. ipsa videlicet auxilia actualia quibus homo ordinatur ad fines Sacramentorum, non vero quod sit species strictè sumpta.

ARTICULUS III.

Vtrum Sacramenta nouæ legis continant gratiam?

Sufficie
gratia hab
itualis.

Mēs S. Th.

41.

AFIRMAT. quod est de fide definitū in Conc. Flor. decreto de Sacramentis, & in Trid. sess. Florent. 7. can. 6. de Sacramentis in genere. Patet quia causa optimè dici potest suum effectum cōtinere, propter quem continendi modum Sacramenta à Do- **Sacramēta** & toribus appellantur vasa gratiae, non quod tan- quam pyxis gratiam tanquam liquorem materialiter continant, sed quod eam tanquam instrumenta causare possint. quo modo phrasē Scriptura, instrumenta quibus Deus mortem infert, dicuntur vasa mortis.

Ex quo patet Calu. calumnia qui lib. 4. instit. cap. 14. §. 17. hunc modum loquendi traducit, perinde ac si per illum Doctores catholici vellent gratiam in Sacramentis tanquam in pyxide materialiter contineri.

ARTICULUS IV.

Vtrum in Sacramentis sit aliqua virtus gratiae causativa?

Caluini ca
lumnia.

42.

PRÆMITTIT quorundam opinionē docentū quod Sacramenta non cauſent gratiā, nisi per quandam concomitantiam, iuxta quos non est in Sacramentis virtus gratiae causativa. deinde

Quorundā
opinio.

Respondet in Sacramentis esse quandam instrumentalē virtutem ad inducendum sacramentalē effectum. Dicit autem eam virtutem habere esse transiens ex vno in aliud, & incompletum, seu, vt docet articulo præcedenti, illam virtutē esse fluentem, & incompletam in eis natura. Quæ explicatio subobscura duobus modis potest intelligi iuxta Caiet. hic: vno modo vt sit sensus, quod virtus instrumentalis Sacramentorum sit virtus superaddita motui, quo Sacramentum mouetur à principali agente, sitque qualitas aliqua spiritualis habens esse fluentem per modum motus, immo sit ipsa gratia secundum esse fluentem & incompletum; quem sensum Caiet. dicit esse communem. Alio modo potest intelligi vt virtus instrumentalis nihil sit aliud quam motus, quo instrumentum mouetur à principali agente ad effectum eiusdem agentis, quod sentit ipse Caiet.

Quomodo
intelligatur
S. Thomas.

43.

D V

D V B I V M.

Quomodo. Sacraenta sint causa gratiae?

QVAMVIS de fide constet Sacraenta nouæ legis gratiam conferre; controvetur tamen qua ratione ad gratiam productionem concurrant, pluresque sunt hac de re sententia.

Prima sententia est potest, quam recentet D. Th. eorum scilicet qui ponebant Sacraenta non causare gratiam nisi per quandam concomitantiam.

Secunda assertum Sacraenta non producere gratiam, sed causas esse fine quibus non. Durand. in 4. distin. i. quæst. 4. Ocham quæst. i. circa 2. principale paulo ante dubium i. Gabriel quæst. i. art. 2. conclusio 7.

Tertia sententia tenet Sacraenta non attingere gratiam, scilicet immediate, sed quod subiectum disponant producendo aliam formam. Inclina. nat Pal. dist. 2. quæst. 3. tenet autem dist. i. quæst. i. conclusio 2. similiter Capr. dist. 3. quæst. 3. & alij ex discipulis D. Thom.

Quarta censet Sacraenta nulla actione physica attingere gratiam, vel aliquam præviam dispositionem, sed esse causas dispositivas. Scotus dist. i. quæst. 5. § ad primam ergo questionem dico.

Quinta sententia est Sotii dist. i. cit. quæst. 3. art. 1. §. est ergo tertia opinio, existimantis Sacraenta non cauare gratiam, que sit qualitas, sed etenim dici gratiam conferre, quod hominem ab illa intermedia dispositione faciant Deo gratum & acceptum. Quæ sententia duobus modis potest intelligi: uno modo quod velit Sacramentum non esse instrumentum productivum ipsius gratiae sanctificantis, sed unio eiusdem gratiae cum homine, ea que ratione datur hominem Deo gratum facere, quemadmodum homo hominem generat, non producendo animam, sed illa materiae uniendo. & ita sententiam Sotii explicat Vasquez disp. 132. cap. 2. in 7. opinione. Alio modo potest intelligi, quod velit Sacraenta conferre gratiam nullam qualitatem producendo, vel uniendo, sed quia hominem Deo gratum faciunt; quod assertum fieri posse absq; illa qualitate, quoniam enim existimet aliquid donum homini infundi quando assument ad diuinam amicitiam, censet tamen ex rei natura id non requiri, & proinde Sacraenta posse intelligi conferre gratiam, quoniam non sint causa illius doni. addit nec sint causa unionis domini cum homine Sacraenta recipiente. Et quoniam §. dicamus ergo in summa, adducat similitudinem generationis hominis, cuius dicit hominem esse causam, eo quod anima uniat, non obstat quod minus in posteriori sensu eius sententiæ possimus accipere, quia fatu ostendit similitudinem generationis hominis etenim adduci, ut explicetur quomodo Sacramentum dici possit gratiam conferre, scilicet eo quod hominem Deo gratum reddat, quoniam qualitate non producat.

Sexta sententia tenet Sacraenta physice concurre ad gratiam productionem, seu tanquam physica instrumenta. Est Caiet. art. 1. & 4. hius questionis. Alani lib. de Sacramentis in genere cap. 35. Bell. lib. 2. de Sacramentis in genere cap. 11. §. tertio iugur responderi potest. Henriquez lib. 1. cap. 16. §. 4. Suarez tomo 3. disp. 9. sect. 2. §. dicendum est; & multorum Thomistarum.

Septima sententia assertum Sacraenta conferre gratiam & concurre ad eiusdem productionem, non tanquam instrumenta physica, sed tanquam

moralia. censet ergo hæc sententia Sacraenta solum esse causas morales morali influxu concurretes ad gratiam productionem. Tenet Canus relectio ne de Sacramentis in genere, parte 4. post 6. conclusionem. Vasq. disp. cit. cap. 5. eamque attigerat 1. 2. q. 107. disp. 184. cap. 3. §. p. 1. quis. Iuxta quam sententiam non difficulter possunt explicari varia super relata, que licet minus commodè loquantur, in re tamen nihil aliud volunt, quam Sacramentum physicam efficientiam negare; & peculiariter nihil aliud videtur velle Scotus suprà: & hæc sententia dicitur communior antiquiorum & recentiorum, vide Sotum art. 1. & 4.

Notandum primam sententiam esse omnino improbatum, si differat ab ultima, nam quod solum causat per concomitantiam, id est quod solum concomitantur causam per se causantem, non potest dici cauare, neque ratione illius concomitantia possunt attribui Sacramentis, ea quæ ex scripturis & Concilijs constat ipsi competere, ut ex dicendi constabat. Forte tamen per illum modum loquendi minus commodum, & per han concomitantiam, antiqui Doctores solum volebant negare virtutem aliquam physicam Sacramentis respectu gratiae competere, & volebant assertare virtutem diuinam Sacramentis assertant effectu sacramentali operari, scil. physicæ: ex quo manifestum est illos autores noluisse excludere concursum moralem à Sacramentis respectu productionis gratiae.

Secunda etiam sententia est improbatum, nisi in idem velit quod ultima, cum nullo modo satisfaciat Concilijs & scripturis docentibus Sacraenta cauare gratiam. Concilium enim Flor. tradidit nostra Sacraenta continere gratiam, & ipsam cōferre. Id ipsum tradit Trid. feff. 7. can. 6. cit. quod verò solum est conditio fine qua non, non potest dici alium continere vel cōferre, cum nullo modo physicæ vel moraliter attingat. Confr. Concil. Trid. in proemio feff. 7. cit. docet per Sacramenta omnem veram iustitiam vel incipere, vel ceptam augeri, vel amissam reparari; que omnia valde impripiè dicuntur de eo quod solum est conditio fine qua non. Consimili modo loquitur Scriptura quando dicit baptismum ablucere peccata, mundare, esse laucrum regenerationis. Aug. etiam tract. 80. in Ioan. dicit quod aqua cor abluit, scilicet in baptismo. Scriptura etiam de Eucharistia dicit quod vitam eternam tribuat. Præterea forma consecrationis designat, quod Christi corpus per illam verè ponatur sub specie panis: forma absoluti designat quod sacerdos verè absolutat pœnitentem, quæ loquendi formulæ non quadrant in nudas conditions.

Accedit ratio: conditio fine qua non vel est remouens prohibens, vel est conditio requisita ex parte subiecti. Conflat priorem non posse absolute dici cōtinere effectum, vel eum cauare, nam qui remouet assertem intermedium inter ignem & hominem, non idcirco potest dici hominem calefacere, sicutur si Sacraenta tantum sint conditions fine quibus non, eo quod remouant prohibet, non possunt dici gratiam cauare. Addit vix posse cōcipi quidam per Sacramentum remoueat vel remouerat debeat, quo sublatu cōferatur gratia. Conditio etiam secundum modo sumpta non potest dici continere effectum, vel eundem cauare, & per consequens Sacraenta non possent dici cauare gratiam. Antecedens probatur: subiectum non potest dici cauare effectum qui in illo productur, non potest dici eundem continere, eo sensu quo illa voces à

Conci-

Multæ ac
diuerſe sē-
tentia.

Durand.
Ocham.
Gabriel.

Palud.
Capr.

Scotus.
Sotius.

Varie intel-
ligitur mēs
Sotii.

Caiet.
Alan.
Bellarm.
Henrik.
Suar.

Judicium
Auctoress
1. sententia.

Quid fe-
tendum de
Secunda
Vraqueell
im proba-
bilis, in re
differat
voluma.

49.

Concilii & Doctoribus in hac materia sumuntur.
Concilia enim agunt de causa suo modo effectiva,
sicut & Scriptura.

Tertia sententia nullo modo est admittenda.
Praeterea ut gratia in anima recipiat nullam requirit
dispositionem habitualē præviā, vt satis insi-
piat Trident. sess. 6. cap. 6. quatenus accurate re-
cenfens modum quo homo preparatur ad iustifi-
cationem, nunquam meminist dispositionum ha-
bitualium, agit autem etiam de iustificatione per
Sacramenta, vt pater ex cap. 7. eiusdem sess.

Confir. quando iustificamur extra Sacramenta
huiusmodi dispositio non requiritur, cūm abun-
de sufficiat amor Dei super omnia, vel contritiō
vt gratiam consequamur & iustificemur; ergo
neque requiritur ad iustificationem per Sacra-
menta acquirendam. Cum enim potius in eo casu
requiretur, quām in priori? certè non appetit
ratio discriminis.

2. Forma quam secundum illam sententiam
producent Sacramenta, & qua mediante dicun-
tur gratiam conferre, vel est immediata dispositio
ad quam necessitate physiā sequitur gratia, vel
solum est remota. Prius dici nequit, cūm in Sa-
cramentis qua repeti non possunt, character dica-
tur esse huiusmodi forma. constat autem quod
gratia non necessariò conferatur quandocumque
recipitur character sacramentalis.

Confirm. si character effet ultima dispositio ad
gratiam, qui semel baptismum receperit nun-
quam posset excidere à gratia, cūm character per
baptismum impensis sit indelebilis. consequens
autem est contra fidem. Porro non est maior ra-
tio cur ornatus (qui ponitur dispositio ad gra-
tiam) sit ultima & immediata dispositio ad gra-
tiam in Sacramentis quæ possunt repeti, quām
character, in iis quæ repeti non possunt. Posterioris
vero non sufficit vt Sacramenta dicantur gratiam
conferre, id est non sufficit quod sit dispositio re-
mota: cūm enim effectus non necessariò sequatur
ad dispositiōnēm solū remotam, illud nullo mo-
do potest dici effectum ponere, quod solū ponit
remotam dispositiōnēm: Sacramenta vero secun-
dum Concilia &c. dicuntur gratiam conferre, ope-
rati remissione peccatorum.

3. Si Sacramenta possent dici conferre gratiam,
eo quod producent huiusmodi dispositiōnēm,
adulteri recipiens Sacramentum eadem ratione di-
ci poterit gratiam conferre; quod tamen est inau-
diendum, & nullo modo admittendum. Assumptum
probatur: adulteri ponit dispositiōnēm ad gratia
receptionem per Sacramentum necessariam, im-
mo propinquius se habentem ad gratiam, quām
se habeat ornatus vel character, vt patet ex dictis;
sigistit aequali iure poterit dici gratiam conferre.

4. Peculiariter contra ornatum militant ratio-
nes, propter quas suprà diximus huiusmodi qua-
bilem distinctam à gratia & virtutibus non esse
admittendam. Militat etiam quod talis ornatus
dicatur produci per Sacramenta, eo quod autho-
res illius sententiae existimunt gratiam produci per
creationem, ad quam creationem Sacramenta ne-
quidem instrumentaliter iuxta illos possunt com-
plicare: falsum vero est gratiam creari, cūm sit ac-
ciderit, & per consequēn̄ formā quā secundum
naturalē suā conditionē postulet subiectum
cum hærea, & proinde postulet produci per adio-
nem edictūm.

Confir. Concil. Trident. sess. 6. can. 11. tradit
gratiam inhære: ergo non producitur pei-

creationem, cūm creatio tendat ad res subsistentes.

Praeterea etiam si diceretur gratia creari, noi-
apte conficitur intentum, non potest enim solida
ratio adferri, cur gratia creetur & non creetur or-
natus, cūm sit supernaturalis quædam qualitas ha-
bitualis eiusdem ordinis cum gratia ad quām dis-
ponit. Si dicatur gratiam esse longè perfectiore:
Respondet id non obstat, quia major perfectio
specifica non sufficit, vt unum dicatur creari, alterum
verò non, quando utrumque est eiusdem ordi-
nis: quod si ornatus dicatur etiam creari, satis
patet non posse iuxta illam sententiam produci per
Sacramenta, & proinde Sacramenta non posse gra-
tiam conferre eō quod producant ornatum, qui ad
eandem gratiam disponit.

3. Ornatus vel necessariò produceatur per Sa-
cramentum, vel non producitur necessariò: si dicatur
secundum, absque sufficienti ratione dicitur Sa-
cramentum producere ornatum, qui disponit ad gra-
tiam, cūm Sacramentum non operetur per modum
causa libera, sed necessariò.

Dices necessariò produci in subiecto disposito.

Verum id dici nequit: vel enim subiectum de-
bet disponi alia dispositiōne habitualē, & ita abibi-
tur in infinitum, quia de qualibet dispositiōne
quaretur num subiectum debeat disponi ad illam
recipiendam; nec poterit solida ratio affiri cur
potius sistatur in una quām in alia: vel debet dis-
poni dispositiōne actuali; & neque id cum ratione
dici potest, cūm non appareat quinam actus cen-
seri possint dispositio ad hunc ornatum. Confirm.
Sacramenta characterem impensis non requi-
runt peculiarem dispositiōnēm, sed voluntas quæ
sufficit ad Sacramenti receptionem, sufficit ad
characterem.

Si dicatur necessariò produci: iam constat non
esse dispositiōnēm proximam ad gratiam, cūm Sa-
cramentum non conferat gratiam illud cum obice
recipienti.

Quinta etiam sententia falsa est, siue intelliga-
tur vt eam explicat Vasquez, siue intelligatur eo
modo quo eam explicimus. Et quidem si priore
modo explicetur pater eius falsit̄, ex eo quod
gratia non creetur, vt paulo ante ostendimus,
quod tamen existimat Sotus, qui ideo prædictum
modum adinuenit, eō quod censet Sacramen-
tam non posse producere gratiam, eō quod illa
creetur.

2. Ex dictis constat iuxta doctrinam Concilio-
rum Sacramenta nouæ legis non tantum facere nouæ legis,
hominem Deo gratum, sed causare gratiam: non
faciunt hominem Deo gratum, sed solū eam animæ
vniuersitatem quemadmodum homo hominem gene-
ranti non poterit dici causare animam rationalem,

quantumvis illam materiam vniat, eō quod animam
non producit. Simili de causa Sacramenta non
possent dici eandem gratiam continere, (quod tamen
admodum Concilia) quandoquidem homo ge-
nerans non poterit dici continere animam rationalem
genit, ex eo quod illam materia vniat. Confir.
contingentia secundum quam Sacramenta dieun-
tur gratiam continere, non est contingentia loci re-
spectu locati, vel totius respectu partis, vel alia si-
milis; sed est contingentia causa respectu sui esse.
Sacramen-
tus, seu qua aliquid tanquam causa dicitur suum
effectum continere: si ergo Sacramenta non com-
parentur ad gratiam qualitatem realiter inhæren-
tem animæ tanquam causa ad effectum, non pos-
sunt dici ipsam continere.

53.

54.

55.

Falsa est
est etiam
Quinta sen-
tentia.

Sacra-
menta
causa
gratiam, si
censet
effectum.

Eadem Sotii sententia iuxta 2. explicationem à nobis allatam ex eo refellitur, quod constet de potentia ordinaria nullum constitui Dei amicum absque iustitia sibi inherente, seu qualitate per quam Dei amicus constitutatur; ergo Sacra menta non possunt dici gratiam conferre reddendo hominem Deo gratum absque illa qualitate intermedia. Consequenter probatur: Sacra menta sunt causa iustificationis, seu quod homo sit Dei amicus; ergo debent esse causa illius per quod formaliter Dei amicus constituitur, scilicet gratia iustificantis.

Confir. 1. Concil. Trident. sess. 6. cap. 7. assertens iustificationem fieri infusione iustitiae, inter alias causas ponit baptismum tanquam causam instrumentalem huius iustificationis; ergo baptismus causat gratiam, non quoniam documque hominem gratum efficiendo, sed tanquam instrumentum ipsius infusionis gratiae, per quam sit formaliter iustus & Deo gratus.

Confir. 2. si Sacra menta solùm prædicto modo dicerentur gratiam conferre, solùm illis tribuenda esset cauſalitas moralis, quod tamen non admittit Sotius. His premissis videndum vtra ex ultimis sententiis sit probabilior. vbi

Notandum hanc questionem nullo Ecclesiæ decreto esse definitam, & liceat salua fide utramvis partem tueri.

Pro quo notant aliqui, Patres Concil. Trident. vbi agitur de Sacramentis, etiam vtantur illis receptissimis apud omnes Catholicos locutionibus, Sacra menta gratiam continere, gratiam conferre, & gratiam per ea dari; studiosè tamen abstinuisse à vocabulis instrumenti, causa, virtutis, efficacia. Sed id minus solidè traditur: nam Concil. Trident. sess. 6. cap. 7. cit. enumeratas causas iustificationis dicit: *Instrumentalis item, Sacramentum baptismi, quo loco baptismum vocat causam iustificationis, & instrumentum.* Similiter Florent. in decreto de Sacramentis assignans differentiam inter Sacra menta antiquæ legis & nouæ, dicit: *Illa enim non causabant gratiam, sed eam solùm per passionem Christi dandam figurabant: hec vero nostra & continent gratiam, & uiam dignè suscipiuntibus conferunt, qua anti thesi satis declarat se yelle tradere nostra Sacra menta esse causas gratiae.* Si enim id non intendat, cur in eo opponit antiquis, quod illa gratiam non causarent? Confir. non possumus cum fundamento assignare alium modum, quo nostra Sacra menta dici possint gratiam continere, & conferre, quād modum causa, ut ex dictis patet; ergo Concilia ita loquendo satis indicant se tradere Sacra menta esse causas gratiae. Nec erat cur illum modum refugenter, cū August. tract. 80. in Ioan. aliquies citato, tribuat aquæ in baptismo virtutem cor ablendi, & alibi eodem nomine virtutis vtatur: similiter & alij Patres censeant Sacra menta operari remissionem peccatorum. Supponendum igitur etiam iuxta Concilia & sensum Ecclesiæ Sacra menta esse causas gratiae, est videndum qua ratione probabilius causa dici possint.

Conclusio. Sacra menta causam gratiam, non physicę, sed moraliter.

3. Ratio.

August.

57.

Relig. & dico probabilius videri Sacra menta non causare physicę gratiam, sed tantum moraliter, atque ad eō respectu illius tantum esse instrumenta moralia.

Probatur 1. principium quod in Sacramentis concurredit ad gratia productionem & ratione cuius Sacra menta dicuntur gratiam conferre, non est quidquam physicum, atque ad eō non potest influxu physico quidquam producere; igitur ipsa Sa-

cra menta non possunt physicę gratiam producere.

Antecedens pro priori parte probatur: Sacra menta causant gratiam media significatione, cum voce assumpta ad esse sacramentale & ad gratiam conferendam, non sint assumpta prout fuit nudus bonus, sed ratione significationis. Quod etiam ex eo potest ostendti, quod quocumque idiomate forma pronuntietur, & quantumvis mutentur verba materialia, si retineatur eadem significatio; & sensus formalis verborum, adhinceter eatera, conferetur gratia. Ex quo patet voce sacramentales conferre gratiam ratione significationis, & proinde id ratione cuius dicuntur gratiam conferre, non esse quidquam physicum, cum significatio nihil physicum ponat in vocibus significantibus: quod enim aliqua verba deputentur ad hoc vel illud significandum, nihil reale in illis ponit. Secunda pars eiusdem antecedentis probatur: quod nullum esse physicum habet non potest physicum influxum præbere, nec quidquam physicu influxu producere, cum enī physicum & reale debeat habere prout principio physicō ens realē.

Probatur 2. gratia quæ per Sacra menta confertur, non potest dici solū conferri ratione ultimæ syllabæ ipsorum verborum, sed ratione omnium & totius orationis, ita ut vis causandi infinitus singulis syllabis partialiter, quatenus concurrit ad unam orationem confundam; immò ad eundem gratia productionem concurrit id quod vocamus materiam: hoc autem posito dici nequit Sacra menta physicę gratiam conferre. Maior probatur: voces sacramentales verbi gratia haec: *Ego te baptizo &c.* non affumuntur ad esse sacramentale ratione solius ultima syllaba, neque ultima syllaba dici debet forma sacramentalis connotando solū praecedentes syllabas per modum cuiudam conditionis, sed tota oratio est forma, & singula eius syllaba concurrit ad formam constitutandam; igitur vis causandi gratiam est in omnibus simul sumptis, seu in tota oratione, & in singulis syllabis partialiter, atque ad eō non potest dici sola ultima syllaba eam conferre.

Confirm. in forma, verbi gratia in oratione relata, id totum concurrit ad gratia collationem, quod concurrit ad significationem, & in quo ipsa significatio fundatur; illa autem fundatur in tota oratione, prout est sonus successivus conflatus ex sono singularum syllabum; igitur tota oratio secundum omnes suas partes concurrit ad gratiam, ita ut tota forma dicatur gratiam conferre, non solū tanquam subiectum denominationis, sed etiam ut principium quo, seu tanquam id cui secundum se totum competat vis causandi.

Minor vero argumenti probatur: quando producitur gratia, non existit physicę tota oratio, cum plerique eius partes præterierint & defierint esse; ergo non possunt concurrere physicę, & proinde Sacra menta non sunt physica instrumenta productionis gratiae. Antecedens probatur: gratia non producitur antequam Sacra mentum compleatur; quando autem completur, conflat pleraque orationis partes præterisse. Addit quod forma interdum finiatur antequam applicetur materia, immò una pars interdum iusto intervallo aliām precedat. Consequenter vero probatur: quod non habet ullum esse physicum, non potest physicę quidquam producere; cum non possit physicum influxum præbere.

Confir. 1. quod nunquam fuit non potest physicum

sicut influxum tribuere, ut videtur per se notum; ergo nec iam potest id quod antea quidem fuit, sed iam non est: nam quod antea fuerit, nihil factum ad physicum influxum præsentem. Probatur: influxus realis præfens dicit ordinem realem & realis dependentiam ab eo quod huiusmodi influxum præberet; non potest autem realis ordo & dependentia esse ab eo quod eodem tempore realiter non est. Quod confirm. 2. ex eo quod quidam authores contraria sententia propter illud argumentum existimant, quando Sacraenta qualiter resiliunt gratiam conferunt, quam non contulerant dum recipierunt, eam solam moraliter conferre. Alij existimantes physicè concurrent, sentiant id fieri per virtutem quam relinquent: inter quos est Henriquez lib. 1. de Sacramentis in genere cap. 25. qui satis laborat ut in singulis Sacramentis eam virtutem inueniat, & dicit varia parum probabilia. Ex quo facit patet communiori conceptu id quod nullum esse physicum fortuit, non posse eo tempore realem influxum præbere.

Ex quo sequitur videri improbatum quorundam sententiam, qui existimant Christi passionem, que iam præteriit, esse causam physicam nostræ iustificationis.

Dices ut Sacraenta dicantur gratiam physicè causare, sufficere ut physicè causet ultima syllaba, quod id potest, cum existat quando gratia producitur quemadmodum homo dicitur videre, licet non secundum omnes suas partes visionem eliciat, sed solus oculus sit visionis principium.

Resp. id iam esse refutatum: nam ostensum est virtutem cauandam in Sacramentis non residere in sola ultima syllaba, sed in omnibus simul sumptis, & in singulis partialiter. Adde hanc rationem non posse haberi locum quando materia applicatur postquam forma physicè desit.

Quod si dicatur eo casu solam materiam physicè concurregere: vrgeris potest; vel sola materia concurrit ad gratia productionem, vel etiam suo modo concurrit forma. Prius dici nequit, cum non sola materia constitutum Sacramentum; omne autem id debet concurrens ad gratiam quod concurredit ad Sacramenti constitutionem; immo vis principis sacramentalis residet in forma. Si dicatur posterius, prout necessariò dicendum est, cum forma eo casu non possit gratiam physicè conferre, dicendum solam conferre moraliter; cumque sit unius rationis influxus in materia & forma sacramentali, dicendum etiam influxum materiae esse moralem. Idem argumentum fieri potest, quo casu materia applicetur antequam forma pronuntietur. Exemplum hominis videntis videtur minus solidum, quia homo tantum est subiectum denominationis visionis, quod subiectum non requirit ut secundum quilibet sui partem sit causa effectiva illius quod ipsi tribuitur.

Ex dictis etiam reselli potest alia responsio, qua contra nostram rationem adhibetur; quod scilicet ultima syllaba possit gratiam physicè producere in virtute præcedentium, & proinde Sacramentum hoc ratione commodè dici possit gratiam causare.

Quæ responsio videtur minus solida. Vel enim dicitur causare in virtute præcedentium ex eo physicè quod ultima syllaba in eadem serie orationis connectatur præcedentibus, vel quod aliquam virtutem ab aliis impressam recipiat: neutrum autem potest; non prius, cum solus nexus cum aliis

partibus in ratione successionis non possit virtutem tribuere illam non habenti, ut patet, cum sola coniunctio materialis ipsorum sonorum eam vim non habeat, & præsertim cum nexus partium orationis inter se sit valde diminutus; igitur si ultima syllaba ex se (supposita diuinâ institutione) non habeat virtutem producendi gratiam, non potest eam acquirere ex eo solo quod aliis syllabis in eadem orationis serie connectatur. Secundum etiam dici non potest, cum non possit commodè explicari quandoman hæc virtus à præcedentibus syllabis producatur. Vel enim illæ producunt quando proferuntur, & cum tunc non sit ultima syllaba, non potest eam virtutem recipere, & per consequens illa virtus non potest dici tunc produci: vel producunt quando iam desunt, quo casu reddit argumentum in secunda probatione à nobis factum, quod scilicet illæ syllabæ tunc non habeant physicam existentiam, & proinde non possint quidquam physicè producere.

Ex secunda probatione deduco Sacraenta Corollarii.

non tantum non concurrens physicè ad gratia productionem, sed etiam non posse, concurrendo eo modo quo defacto concurrunt, scilicet secundum omnes orationis partes, quarum aliquæ definitæ esse priusquam aliae ponantur. Quidquid enim sit de ea quæstione, Vtrum implicit contradictionem creaturam assumi tanquam instrumentum physicum ad gratia productionem; videtur omnino repugnare id assumi ut physicum instrumentum quod non existit, ut ex dictis patet.

Probatur 3. nostra Sacraenta dicuntur gratiam producere tanquam instrumenta humanitatis Christi: sed respectu illius non possunt dici instrumenta physica. Minor probatur: cum non sint instrumenta naturalia, deberent dici supernaturaalia, & respectu illius cuius dicuntur instrumenta habere potentiam obedientiale; potentia autem obedientialis creatura non est respectu alterius creatura, sed respectu solius Dei, qui creaturam suam potest eleuare ad effectus producendos superantes eius virtutem naturalem: cum ergo humanitas Christi sit creatura, Sacraenta non debent ponri tanquam instrumenta eius physica gratiam physicè conferre.

Hic discursus etiam ostendit non posse dici Sacramentum producere gratiam ratione virtutis productæ à præcedentibus syllabis in ultima; quia hæc virtus deberet ponri instrumentum Sacramenti, & per consequens creatura; immo multo magis contra illam virtutem militat ratio, cum Sacramentum secundum ultimum sui constitutum non sit nisi realē physicum.

Probatur 4. secundum aliquorum sententiam, qui censem Sacraenta esse physica instrumenta Sacraenta, aliquando non nisi moraliter concurrunt interdum moraliter tantum cōcurrere, cōsentient aliqui ex aduersariis.

Quæ responsio videtur minus solida. Vel enim dicitur causare in virtute præcedentium ex eo physicè quod ultima syllaba in eadem serie orationis connectatur præcedentibus, vel quod aliquam virtutem ab aliis impressam recipiat: neutrum autem potest;

non prius, cum solus nexus cum aliis

63.

3. Ratio.
Sacraenta non possunt dici instrumenta physica humana-
ritatis Christi.

64.

virtus instrumentalis physica à variis saltet contraria sententia ideo afferitur, quod non videatur aliter posse satisfieri Scripturis &c. concedentibus Sacramentis prædictam virtutem; vel ergo debent afferre in omni casu concurrere physice; vel si aliquo casu id non sit necesse, immò secundum illos dici non possit, non tenetur physicam causalitatem vlo casu admittere, cùm partim videatur impossibilis, vt ex dictis patet; partim propter illam recurratur ad varia parum solida & difficilia.

65.
Impugnat
tur qui do
cent Sacra
menta phy
sicè cōcur
rere, etiam
cū reui
uiscent.

Alij quidem censem carente fictione Sacra
menta physice concurrere ratione virtutis à se re
lictæ. Sed contra modum productionis illius vir
tutis faciunt omnia, qua faciunt contra concur
sum physicum Sacramentorum respectu gratiæ,
quod scilicet concurrant ad illam virtutem per
luam significationem: item secundum omnes ora
tionis partes. 3. tanquam instrumentum humani
tatis ergo non physicè.

2. Quando Sacra conferunt gratiam dum
recipiuntur, dicuntur eam immediate producere:
cur ergo ad illam virtutem recurrat, quando
eadem gratia confertur dum Sacra reuiuis
cunt?

3. Hæc virtus est excoxitata vt physica causalitas
adstratur, quo scilicet casu grata non conser
tur quando recipiuntur Sacra; cùm tamen
non appareat quid sit, in qua potentia resideat, an
sit indelebilis; si sit indelebilis, cur Sacra illam
productia repeti possint si possit deleri; per
quid? si per peccatum mortale; ergo illud impedit
ne primo productio, & proinde eo casu recende
re fictione grata conferri poterit ratione Sacra
menti, sine interuenienti talis virtutis; ergo moraliter.
agré grata concipitur quænam sit illa qualitas spi
ritualis habens esse fluens per modum motus.

Dices saltem Sacra imprimenteria char
acterem go mediante poterunt dici gratiam physi
cè producere.

Resp. id non dici solidè; cùm character non or
dinetur ad illum effectum, sed ad alios fines, de
quiibus infra dicetur; ergo ea vis effectiva non est
ei concedenda respectu gratiæ.

Quibusdam aliis rationibus eadem conclusio
probari solet, & enervari causalitas physica Sacra
mentorum; quibus supersedeo, quod non videantur
tantum robur habere: quemadmodum nec
probatio quo ex testimonio Patrum petitur, nam
sicut ad testimonio Patrum pro alia sententia ci
tanda respondebimus, ita responderi posset ad te
stimonia, que nostre sententia evidenter fauere; &
proinde censeo ex Patribus non posse pro alterutra
sententia solidum peti argumentum.

Porrò qua dicta sunt de Sacramentis respectu
gratiæ, sunt etiam intelligenda de iisdem respectu
characteris; quod scilicet Sacra characterem
imprimenteria non concurrant physice ad eius pro
ductionem. Similiter eadem sententia est appli
canda verbis consecratoris respectu Corporis
Christi, quod sub specie panis ponitur &c. Con
clusio minus est certa respectu gratiæ quo conser
tur per Eucharistiam, si enim humanitas Christi
physice concurrat ad gratiam, dici potest eandem
physice concurrere ad collationem gratiæ, qua ra
tione communionis confertur: de quo tamen forte
suo loco.

Ex dictis sequitur Sacra esse causas mo
rales gratiæ, cùm enim constet esse causas, vt lo
quuntur Concilia, ostensum autem sit non esse

causas physicas, sequitur quod ad eiusdem gratia
collationem concurrat tanquam instrumenta mor
alia. Pro cuius rei maiori intelligentia

67.

Notandum: prater causas physicas, quæ scilicet
physico influxu attingunt effectum, dari alias cau
sas qua dicuntur morales, & in suo genere sunt
vera causa, talesque eriam ysu Theologorum &
Iurisperitorum vocari solent. Sic David dicitur
Vriam occidisse gladio filiorum Ammon, Chri
stus dicitur esse sibi obtemperantibus causa salutis
æternæ; consulens homicidium dicitur illius causa;
similiter mandans, quamvis circa passum nihil
physice operetur.

Hæc causa, vt patet, sunt in multiplice differen
tia: nam aliquis dicitur causa moralis effectus tan
quam mandans, alius tanquam consulens; item is
qui pro liberatione alterius pretium persoluit, di
citur causa liberationis illius; qui laborat in vinea
alicuius est causa cur merces ei detur; qui se in al
terius obsequium substeruit, est causa meritaria
præmij; qui pro alio intercedit, est causa cur alter
beneficium impetrat. qua ratione sancti Stephanus
dicitur causa conversionis sancti Pauli; & ppi
parentes qui preces ad Deum fundunt pro filiorum
conversione, dicuntur causa conversionis eorum
dem. Contractus venditionis est causa cur emptor
debet venditori pretium persolueret.

Porrò quemadmodum in physicis constat dati
instrumenta subservientia causis principalibus,
ita in genere moris dantur causa instrumentales,
famulus enim deferens mandatum domini sui,
suo modo dicitur causa eius quod sit ex tali im
perio.

Ex his dicimus Sacra optimè dici posse
causas instrumentales morales gratiæ, quæ per
illa confertur, sunt enim quedam instrumenta
quibus Christus Dominus merita sua passionis
nobis applicat. Non enim tantum nobis gratiam
est meritus, sed etiam est meritus vt gratia con
ferretur iis, qui cæmoniis quibusdam ab illo
institutis vterentur, institutiq; prædictas cæ
monias, quibus meritum ipsius infallibili lege
applicaretur eas suscipientibus, & proinde Sacra
menta possunt dici instrumenta moraliter concur
rentia ad gratiæ collationem; possunt dici euilem
gratiæ vala, eamque moraliter continere; possunt
dici Christi meritum deferre, quæ per consequens
non sunt dicunt nuda signa, sed signa practica,
qua causam principalem secum adferunt. Deus
enim peculiari modo assistit Sacramentis ad gratiæ
infallibili lege illis conferendam, qui eadem
Sacra legitime dispositi suscipiunt. Res po
test declarari exemplo chiographi, quod morali
modo censetur debitum cōtinerere, & tribuere vim
creditori, vt pecuniam à debitore possit exigere.

Dices 1. hæc sententia nihil aliud dicit quam
prior sententia à D. Thom. in corp. art. relata,
quamque videtur reiñere.

Resp. in re nihil aliud dicere, & si bene explic
etur non esse reiñendam, & esse re ipsa communem
Doctorum antiquorum, quamvis ut supra nota
uimus aliqui minus commode loqui fuerint.

Dices 2. iuxta prædictum modum explicandi,
Sacra tantum sunt conditions fine quibus
non quod tamen supra reiectum est.

Resp. nos non absolutè secundam sententiam
reieclisse, sed tantum si Sacra ita constituant
conditions, vt nullam in eis causalitatem agnosc
et, & proinde si differat ab ultima; si vero illa lo
quendi forma non neget Sacramentis vim mora
lem

Dantur ali
que cause
morales.

Er in his
instrumenta
tale ali
que,

Tales cau
sas sunt Sacra
mentare
specie gratiæ.

Proinde no
nuntia
nunt nuda
signa.

68.

Sententia
Aucto
nis anti
quorum.

Corollar.

tem & causalitatem, quoad rem illam admitti-
mus.

Contra resolutionem Obiicitur 1. quod Scriptura omnino denotent Sacra menta esse causas gratiae. ad Ephes. 5. de baptismo dicitur, *Mundus in lacu agit in verbo vita. ad Titum 3. Salus nos ferit per laevum regenerationis & renovationis Spiritus sancti. Idem baptismus dicitur ablucere; sacerdos in Sacramento penitentia dicitur peccata condonare. ha & similes locutiones designant aliquam causalitatem & virtutem inesse Sacramenta respectu gracie.*

Repf. concedo totum. non posse tamen ex ijs & similibus locutionibus probari vim physicam, sed solum in genere Sacra menta concurrere ad nostram sanctificationem, sive concurrent moraliter, sive tangunt physica instrumenta.

Contra: Scriptura accipienda est in propria significacione, quantum fieri potest; ergo Scriptura qua significat Sacra menta esse causas gratiae, de causa proprie dicta est accipienda; causa autem proprie dicta designat physicam; ergo.

Repf. negando subfumptum; nam causa potest non significare causam moralem quam physicam, & quando iuxta subiectam materiam sumitur pro morali, Scriptura non intelligitur impropter, qui enim alium imperio liberat, vere & propriè dicitur liberare; & iudex adiudicans aliquem extremo supplicio commoni loquendi modo dicitur causa mortis ipsius; ergo quando confimilia verba dicuntur de Sacramentis, non necessario sunt accipienda vt physicam causalitatem denotent.

Contra: si quis ex prajudicio non adharet ad alterius sententia, ex Scriptura colliget physicam causalitatem Sacramentorum; ergo probabilius est Sacra menta secundum Scripturam physicem concurre ad gratiae productionem, & interiorem animae renovationem.

Repf. virum doctum & perpendentem natum eius de quo est questio, non statim collectum physicam causalitatem ex generalibus modis logendi Scriptura; cum possit eidem constare, causa moralis rem quae per causam designatur, attribuit. ut cum dicitur, quod David occiderit viam gladio filiorum Ammon; cum dicitur, quod sacerdotes Christum crucifixerint. In praesenti ergo materia non statim colliget physicam causalitatem Sacramentorum, sed quod illa gratiam conferant, quod sine visa quibus Christi meritum nobis applicatur, quo cumque tandem modis id fiat: determinatum autem causandi modum colliget, prout rationes iuxta subiectam materiam probabilius suadebunt.

Obiicitur 2. quod Concilia Florent. & Trident. tradant Sacra menta continere gratiam & conferre; & Trident. fess. 7. in proemio tradat, quod gratia incipiat per Sacra menta; fess. 13. cap. 3. tradat Corpus Christi existere sub specie panis &c. ex vi verborum: idem Trident. fess. 6. cap. 7. tradat baptismum esse causam instrumentalem iustificationis.

Repf. hæc & similia optimè posse verificari, si Sacra menta ad gratia collationem moraliter concurrent, enim Deus certa & infallibili lege ille adiit, & ita assistat ut quicumque Sacra menta suscepit, infallibiliter gratiam consequatur, Sacra menta dici possunt tandem continere, conferre; gratia dici potest per illa incipere, scilicet tamquam pte moralia instrumenta, quæ virtutem causam principalem nobis sificant, & applicent: de quel-

genere instrumenti potest intelligi quod cap. 7. cit. fess. 6. dicitur de baptismo. Patet quia Concilium eo loco non solum agit de causis physicis nostræ iustificationis, sed etiam de moralibus, cum tradat causam meritoriam iustificationis esse Christum Dominum, qui sua passione nobis iustitiam est promeritus: conflat autem causam meritoriam inter morales recensendam. Eodem modo potest explicari quod ex fess. 13. cap. 3. adseritur.

Quæ solutio ex eo potest confirmari, quod Concilia voluerint rem fidei definire, scilicet accedentes ad Sacra menta cum legitima dispositione gratiam recipere; non vero tradere specialemodum quo Sacra menta concurrunt, qui nec ad fidem pertinet, nec ad rem explicandam contra hereticos controversam est necessaria, prefertim cum Concilia prudenter à similibus questionibus soleant abstinere.

Obiiciuntur 3. varijs Patres, qui Sacra mentis Obiectio 3. tribuunt virtutem generandi &c. August. epist. 23. ex PP. ad Bonifacium virtutem regenerationis tribuit 71. baptismo; immò ibidem censem sicut Spiritum August. sanctum: sic & aquam nostræ regenerationis esse Crysost. causa. Eadem virtutem agnoscit tract. 80. in Beda. Ioan. aliquoties citato. Chrysostomus homil. 25. Cyril. in Ioan. dicit, *Aqua baptis̄ animas rationales producit; censem que posse purgare peccata credentium, eō quod contactū dominici corporis fuerit sanctificata: quod idem sentit Beda in caput 3. Luca. Idem Chrysost. hom. 83. in Matth. dicit, *Iudem & in baptisme per rem, nempe sensibilem aquam, donum confortur. Cyril. Alexandrinus lib. 2. in Ioan. cap. 42. eadem virtutem agnoscit: similiter Hieroslymitanus catechesi,**

Repf. 1. si proper has & similes Patrum sententias causalitas physica adstrinatur, proper alias denegandas; cum Aug. epist. 23. cit. dicat aquam exhibere forinsecus Sacra mentum gratiae, & Spiritum sanctum operantem intrinsecus beneficium gratiae, soluere vineulum culpa: vbi manifeste videtur hanc intrinsecā virtutem negare. 2. Hieron. in caput 4. Isaia in illa verba, cum abuerit Dominus &c. docet ministrum Sacra menti preberere exteriorum Sacra mentum, Deum autem preberere Spiritum sanctum. Sunt confimiles aliorum Patrum sententiae, ex quibus sola moralis causalitas videtur posse non incongruē adstrui, vnde

Repf. 2. si arthores alterius sententiae possint resp. 2. Patres iam citatos explicare, quod nolint virtutem instrumentalem Sacra mentis admire, sed solum principalem, quam solum deferunt: ita Patres Explicatio pro eorum sententia citatos explicari posse, quod Patrum, solum velint nostra Sacra menta non esse egena & inania signa, sed quod habeant virtutem gratiam conferendi &c. non quod per aliquid physicè ipsis inexistentis gratiam cauient physicè, sed quod Deus illis assistat ad gratiam producendam in anima recipientium Sacra menta, nam virtus diuina hoc modo assistens potest dici virtus Sacra mentorum, & illis inesse, & ratione illius Sacra menta dici possunt gratiam continere. Non requiritur etiam yd omnes comparationes Patrum per omnia rigidè applicentur, vt si Sacra menta compararentur causis physicis, eorum causalitas censeatur physica, cum ad hoc non instituantur comparationes, sed solum vt ostendatur nos per Sacra menta iustificari.

Obiicitur 4. quod physicus concursus magis Obiectio 4. declarat diuinam potentiam, igitur Sacra mentis est tribuendus. Resp. quidquid licet de antecedente, esp.

negando consequentiam nam quidquid sit de ea quæstione, an repugnet creaturam assumi ad gratiæ productionem; in qua varij valde probabiliter tuerunt partem negatiuam: ex dictis iatis constat non posse Sacraenta physicè concurrere, eo modo gratiam conferendo quo de facto conferunt. 2. in aliquo casu ponuntur solum moraliter concurreres ergo alius concursus non est necessarij afferendus, etiam si per eum diuina potentia magis declararetur.

73. Obiectio 5. Obiicitur 5. si Sacraenta non concurrant physicè ad productionem gratiæ, non videbuntur aliter concurrere, quam signa magica ad documentum per dæmonem inferendum.

Resp. Resp. quamvis varia discrimina inter Sacraenta & hac signa ostendi possint, per ea tamen non sufficienter solui argumentum, vnde dico assumptum aliquo modo concedi posse, si sanè intelligatur, quod scilicet, sicut signa hæc ex pacto cum dæmonie inito cœnsent dæmonem applicare ad nocendum, ita Sacraenta ex diuina institutione cœnsent diuina virtutem applicare ad gratiæ productionem, & ad illam conferendam suscipienti Sacramentum; neque id quidquam absurdum dicit, vide August. lib. 83. quæstionum quæst. 79.

D. Thomæ mens est dubia. Obiicitur 6. D. Thom. qui art. 1. & 4. huius questionis videtur sentire quod Sacraenta physicè causent gratiam. Verum varij probabiliter existimant solam causalitatem moralem Sacramentis tribuere.

ARTICVLVS V.

Vtrum Sacraenta nouæ legis habeant virtutem ex passione Christi?

Resp. affir. C O N C L V S I O est affirmativa, quæ fatus insinuat in Concil. Trid. sess. 6. cap. 7. & fuisse ostendi solet quæst. 19. huius partis, vbi agitur de meritis Christi.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Sacraenta legis veteris gratiam cauferent?

Resp. neg. C O N C L V S I O est negativa, in qua discrimen constituitur inter Sacraenta nouæ legis & Sacraenta legis antiquæ.

DVBIVM I.

Vtrum Sacraenta legis Mosaice gratiam ex se contulerint?

74. Opinio Hugonis. H V G O de sancto Victore lib. 1. de Sacramentis parte 8. cap. 12. ait: Sacraentorum ~~dua~~ sunt sub lege, alia sub natura, alia sub gratia; sed eundem effectum sanitatis habentia. & antè, ex quo homo à statu prima incorruptionis lassus in corpore per mortalitatem & in anima per iniuriam agotare coepit, Deus reparando in sacramentis suis medicinan preparauit. vnde videtur sentire Sacraenta legis Mosaice gratiam ex opere operato contulisse, seu ex se & propria virtute; quod etiam de quibusdam tenet Durand. distinct. 1. quæst. 5. sub finem. Estius eadem distinct. §. 28.

Sed certum est Sacraenta legis Mosaice non contulisse propria virtute, & ex opere operato gratiam sanctificantem. Patet ex Concil. Flor. decreto de Sacramentis tradente discrimen inter Sacraenta legis antiquæ, & nouæ, quod illa gratiam non causarent, sed eam solum per passionem Christi dandam figurarent; nostra vero & continentant gratiam, & ipsam dignè suscipientibus conferant; igitur Sacraenta antiqua gratiam ex opere operato non conferebant, quia aliquin nullo modo posset subsister differentia à Flor. posita. Confirm. Concil. docet Sacraenta vetera solum figurasse gratiam per Christi passionem dandam, vbi adiiciens, solum, omnem aliam virtutem respectu gratia excludit.

Cui doctrina non satisfit dicendo Concil. velle hoc Sacramentis nostris per se conuenire, Sacra- mentis autem veteribus per accidentem; quia scilicet primò & per se fuerunt instituta ad significatio nem futurorum, non autem ad aliquid efficiendum nisi circa carnem: nostra vero primò & per se sunt ordinata ad gratiam conferendam. Id, inquam, non satisfacit, quia Concil. dicit antiqua Sacraenta solum figurasse gratiam dandam per Christi passionem; quod falsum est, si eam ex se & opere operato contulerint, quamvis ad id non fuerint primarij instituta. 2. Scopus Florentini non solum declarare differentiam inter nostra & antiqua Sacraenta penes primariam & secundariam institutionem, cum id parui momenti eset ad ostendendam efficaciam nostrorum Sacraentorum; sed differentiam inter effectus Sacraentorum, qui in re inueniuntur; neque Concil. illi explicatio villam etiam levissimam præbet occasionem.

Probatur 1. conclusio ex Scriptura. Ad Rom. 4. dicitur: lex iram operatur, quod nullo modo dici posset, si haberet ceremoniam gratiam ex opere operato conferentes, Ad Galat. 4. ceremonia legis Iudaica vocatur *infirma* & *egena elementa*; quod nullo modo dici debuit vel potuisse, si aliqua vis respectu gratiæ illis conuenisset. cap. 3. lex dicitur fusile pedagogus in Christo, itaque lex Iudaica eiusque ceremonia ad solum pedagogiam data sunt; quod dici non posset, si potuerint gratiam conferre. Ad Hebr. 7. Apostol. cœnsert legem reprobatam propter infirmitatem, & quod nihil ad perfectum adduceret; non fuisse autem infirma, si habuisset instrumenta continentia & conseruatio gratiam, etiam si non fuissent primarij ad id instituta. Idem Apostol. cap. 9. dicit sanguinem hircorum & taurorum & cinerem virtutem aspersum coquinatos sanctificasse ad emundationem carnis; vbi nullam videtur vim agnoscere circa spirituali & interiori animæ purgationem. Conf. si antiqua sacrificia eam vim habuissent, culpâ vacassent (id est defectu, infirmitate) & proinde locus secundi sacerdotij non inquireretur, vt Apost. cap. 8.

Hæc & similia loca non aptè explicitantur, quod contra Iudeos adducta sint, qui ignorantes Christum solum iustificatorem, amplectebantur Sacraenta &c. existimantes per se propitiatoria, ita ut Christi sanguine opus non esset. Non, inquam, potest hoc modo vis argumenti eludi, quia satis constat Apostolum ipsis ceremoniis virtutem denegare circa interiori animæ renovationem. Confirm. si haec solum dicantur propter ignorantiam Iudeorum, non opus est dicere legem reprobari propter infirmitatem; sed tantum Iudeos à sua ignorantia reuocare &c. Confir. de nostris Sacra-

75.

76.

Prob. 1. ci

Script.

Rom. 8.

Gal. 4. 6;

Hebr. 7. 8.

Sacraenta

legis Iuda-

ca, fuerunt

infirma &

egena ele-

menta.

mentis non potest aperte dici quod sicut gena ele-
menta, infirma &c. eo quod aliquis ignoret unde
illa suam virtutem habeant. Adde quod quando lex
data ad padagogiam, nullo modo possit ex-
dicitor sermonem ita institui propter Iudeorum
ignorantiam, sed debeat intelligi dictum de lege
secundum se spectata.

Probatur 2. ex August. in Psalm. 73. *Sacramenta
non Testamentum dant salutem, Sacramenta veteris Te-
mamenta promiserunt Salvatorem. Tract. 41. in Ioan.
(ubi agitur de sacrificijs legis Moysæ) in sacrificijs
non erat expiatio peccatorum, sed cibis a futuris singuli-
tutis Aug. Sacramenta & sacrificia legis Mo-
ysæ ex se nullam habebant virtutem ad operan-
dam animæ salutem, vel peccatorum remissionem.*

Quando vero idem Aug. libr. 19. contra Fa-
ustum cap. 11. agens generaliter de Sacramentis re-
ligionis dicit, *quorunq; Sacramentorum vñ inenarrabiliter
vñder plurimum & cap. 13. docet in noua lege
instituta Sacramenta virtute maiora; non ideo di-
cit quod Sacramentis veteribus vñla virtus ex se
competeret, immo posteriori loco non obscurè
contarum insinuat, sed ita loquitur, quod per Sa-
cramenta religiosis pietas perficiatur, quatenus
extat Dei præceptum de Sacramentorum suscep-
tione, cuius præcepti adimpleto plurimum valet
ad salutem, etiam si ipsum Sacramentum non con-
ferat gratiam ex opere operato.*

Dices lib. 2. de adulteriis coniugij cap. 6. lo-
quens de adulterijs, ait: *hec criminis in Dei lege nullis
sufficiunt mundabuntur; insinuans alia, quorum me-
mori Leuiticus, mundari.*

Resp. negando id insinuari; si enim per sacri-
ficia coram Deo haec mundarentur, ut intendit ar-
gumentum, mundari etiam possent adulteria; cum
gratia collata ratione sacrificiorum, tam posset
adulteriū delere apud Deum quam quodvis aliud
crimen. Aug. ergo solum vult adulterium per sa-
cricia legis Moysæ non fuisse mundatum mun-
datione legali, sic ut adultera non remaneret legaliter
mundanda.

Dices 1. enarratione in Psalm. 77. in principio
ut, *chan essent omnia communis Sacramenta, (scilicet
in antiquo Testamento) non communis erat omnibus
genitrix Sacramentorum virtus est: sicut & nunc iam
natura fidei, quæ tunc velabatur, omnibus in nomine Pa-
triæ & Filii & Spiritus Sancti baptizatis commune est
laicorum regenerationes, sed ipsa gratia cuius ipsa sunt
Sacramenta, quæ membra corporis Christi cum suo capite
ingeruntur, non communis est omnibus.*

Resp. non posse ex prædicto loco colligi Aug.
antiquis Sacramentis tribuere virtutem ex opere
operatori gratiam conferendi; cum prædictam sen-
tentiam solum adferat, ut ostendas iuxta Apost. non
omnes qui manducarunt manna Deo placuisse,
& non omnes qui receperunt Sacramenta gratiam
recipisse, quam scilicet ex opere operatoris recipere
poterant, si in gratia cu[m] denotione Sacramenta sus-
cepissent. Nec obstat quod antiqua Sacramenta cu[m]
motris conferat, quia non e[st] tendit comparatio ut
ostendatur antiqua Sacramenta vim ex se habuisse
circa gratiam, sed ut ostendatur quod aliqui vñl
Sacramentorum antiquorum gratiam receperint,
alij non receperint, quemadmodum in noua lege
non omnes recipiunt gratiam per baptismum.

Magis videtur vrgere quod de Moysæ ait quest.
84. in Leuit. *sacrificabat visibilibus Sacramentis per
magistrum fratrem Dominus autem innobilis gratia per
spiritum sanctum vñ illi totus fructus visibilium Sa-
cramentorum, sed*

Dico nec inde peti solidum argumentum; cum
Dominus illam sanctificationem contulerit ratio-
ne devotionis recipientium Sacra Mosaica, non verò ratione ipsorum Sacramentorum
gratiam ex opere operato conferentium. In hunc Itē S. Leo-
etiam sensum explicari potest Sanctus Leo, tum mis.

alibi, tum serm. 2. de Pentecoste, cum ait, nulla vin-
quam instituta Sacramenta, nulla celebrata fuisse
mystera sine gratia Spiritus Sancti: solum enim
vult docere etiam in antiquo testamento Spiritus
Sancti gratiam non defuisse, quia debet suscipien-
tibus Sacramenta, vel sacrificium offerentibus
concessa est ex opere operatoris: quā ratione expli-
cari possunt quidam alij Patres.

Notandum ergo est quod suprà diximus, nostra
Sacramenta duobus modis spectari posse: primò ut
sunt actus honesti & supernaturales, secundò ut
sunt quedam ceremonia ex Dei institutione ha-
bentes annexam gratia promissionem. Quoad
prius non differunt à Sacramentis legis Mosaica;
nam & illa Sacramenta quatenus erant actus ho-
nesti continentis insignem Dei cultum mereban-
tur in iusto gratia augmentum, & iusti antiqui te-
stamenti hæc Sacramenta suscipiendo ex fide &
deuotio[n]e merebantur gratiam, & proinde nullo
vnquam tempore Dei gratia hominibus defuit.
Hoc modo les potuit dici iustificare, licet non ha-
beret efficacia gratiæ instrumenta, sicut noua. Item
dici potuit nulla instituta Sacramenta sine gratia.
Si vero nostra Sacramenta spectentur 2. modo, illis
est proprium gratiam continere, & ex opere ope-
rato conferre; ut Flor. & insinuat Trid. 7. can. 2.
de Sacramentis in generè: quæ vis antiquis Sacra-
mentis denegata fuit, ut patet ex eodem Concil.
Flor. & ex Apost.

Idem dicendum de antiquis sacrificijs, quod sci-
licet non habuerint effectum spirituale ex opere
operatori: quia tamen sacrificium est opus hone-
stem, potuit iusto sacrificanti esse causa augmenti
gratiæ ex opere operatoris, & in peccatore potuit
esse meritum de congruo variarum gratiarum
præuenientium, quibus homo ad iustificationem
promoueretur. Potuit etiam in iusto esse satisfa-
ctorium; fideles per illud potuerunt tum sibi tum
alijs multa impetrare, & per illud pro alijs satisfa-
cere. Hoc tantum concludit quod adfertur ex Apo-
stol. ad Hebr. 5. vbi dicitur: *Omnis pontifex ex homi-
nibus assumptus pro hominibus constitutus in iis que sunt
ad Deum, ut offerat dona & sacrificia pro peccatis. item*

*quod adfertur in Iob. cap. 1. qui pro filiis offerebat
sacrificium: obtulit enim ut illis impetraret gratiæ,
quibus à peccatis preferuerantur, vel à pecca-
tis refugerent, vel ut impetraret remissionem pe-
næ debita condonatus peccatis. Idem solum con-
cludit ex sacrificio Davidis pro auertenda peccate,*

2. Reg. vlt.
Contra rū
non habet
ex
script.
Hebr. 5.
Iob. 1.

*2. Reg. vlt.
opus pium potuerit offerri, ut per illud impetrare-
tur ut Deus manum vitricem retraheret. Id solum
etiam vult scriptura 2. Mach. 3. significans sacrifici-
cium pro Heliodooro oblatum ei profuisse. Nec
amplius colligi potest ex cap. 12. eiusdem libr. vbi
Iudas iusti pro defunctis offerat sacrificium, quo à
peccatis soluerentur. solum enim colligi potest
quod oblatum fuerit à Iuda tanquam opus satisfa-
ctorium, valens etiam alijs de congruo ad penæ
deletionem: non vero quod existimatetur ipsa sa-
cricia effectum aliquem ex opere operatori ha-
bere.*

Dices Leuit. 4. 5. & alibi iubentur multa sacrificia
offerri in remissionem peccatorum.

Resp. non intelligi de remissione culpæ apud Deum, vel etiam penitentia, sed de remissione cuiusdam legalis immunditiae; nam Sacraenta vetera, similiter & sacrificia, ex se solum tollebant immunditatem legalem, vel penam temporalem secundum legem debitam, atque adeo cum dicitur, regubusque pro eo suorum & pro peccato eius, & dimittitur ei; de hac remissione intelligitur. Confirm. quia constat non omnia peccata fuille remissa per quodlibet sacrificium; certum autem est unum mortale non remitti sine alio, saltem de lege ordinaria; igitur haec remissio non potest intelligi de remissione culpæ apud Deum. Similiter constat haec sacrificia non debuisse offerri pro quibusvis peccatis grauioribus, sed tantum pro quibusdam commissis per ignorantiam, & potissimum pro ijs quibus damnum proximum inferebatur. quia ratione potest intelligi quod dicitur, sacrificio arietis omne peccatum expiari, atqui si habuissent effectum apud Deum ex opere operato, non appareret ratio cur non potuissent offerri pro quolibet genere peccati, etiam commissi per superbiam.

D V B I V M II.

Vtrum circumcisione gratiam ex opere operato contulerit?

QUAMVIS haec quæstio ex superiori decisa videri posset, tamen non eadem est de circumcisione & de Sacramentis legis Mosaice certitudo; cum certum sit haec Sacraenta non contulisse gratiam ex opere operato de circumcisione, verò varia sint opiniones. D. Tho. hoc art. ad 3. & infra quæst. 70. art. 4. in corp. tres refert & improbat.

Prima asserit per circumcisionem auferri quidem peccatum, non tamen conferri gratiam, quia opinio omnino falsa est; nam constat de lege saltem ordinaria peccatum nulli remitti absque gratia infusione, ut patet ex Concil. Trid. sess. 6. cap. 7. Addo quod dum homini peccatum originale remittitur, si admittatur ad diuinam amicitiam & fiat amicus Dei, nullus autem redditur Deo gratias nisi recipiat gratiam per quam efficiatur diuina consors natura.

Secunda asserit per circumcisionem fuisse collata gratiam quoad effectum remittendi peccatum, non vero quoad positivus effectus gratia: sed neque haec sententia potest subsistere, cum per gratiam tribuatur ius suo tempore gloriam consequendi, qui effectus est positivus. Praterea nullo solido fundamento adfertur discrimen inter effectus positivus gratia & priuatiuum, ut gratia unius tribuat per modum caula formalis, illos non item.

Tertia asserit circumcisionem contulisse gratiam per quā aliquis redderetur dignus vita æternâ, non vero per quam possit reprimi concupiscentia impellens ad peccatum, quam sententiam ex eo refellit D. Tho. quod minima gratia possit cuiilibet concupiscentia resistere. que ratio est difficultas, cum confiteretur gratiam habitualem que hominem reddit dignum vita æternâ, non ita firmare enī in bono, ut ad superandas tentationes non indebeat actualibus gratia auxiliis.

His sententijs prætermisso, sunt due alia.

Prior censet per circumcisionem gratiam parvum ex opere operato collatam fuisse, ita Magister in 4. dist. 1. D. Tho. eadem dist. quæst. 2. art. 4.

Bonavent. art. 3. quæst. 3. Scotus quæst. 6. §. de potest. Scotus. Dur. quæst. 5. & 7. Gabriel quæst. 4. art. 1. no. Duratio. tatione 3. conclusione 1. & 2. & plures alii recentiores.

Posterior negat per circumcisionem gratiam ex Negant opere operato fuisse collatam, ita D. Tho. hic ad 5. Tho. hic 3. cum ait, & idem melius dicendum videtur quod cyp. Capro, cuneo, scilicet & alia Sacraenta veteris legis, era sibi Canis, lumen signum fidei iustificantis, & infra quæst. 70. art. 4. aliam, in corp. ubi dicit, in circumcisione autem conferetur Lellarum gratia, non ex virtute circumcisionis, sed ex virtute fidei & alij passionis Christi, cuius signum erat circumcisionis a solleter quod homo qui accipiebat circumcisionem, proficiebatur se suscipere talem fidem, vel adulitus pro pess., vel latius pro parvulis, quibus locis aperite retrahat sententiam quam in 4. securus fuerat, & expresse negat circumcisione virtutem conferendi gratiam, cum priori loco non agnoscatur in ea maiorem virtutem quam in Sacramentis legis veteris, que iuxta eundem gratiam propria virtute non conferabant. Eandem tenet Cyp. in 4. dist. 3. quæst. 3. ad 4. Sotus dist. 2. quæst. 1. art. 4. Canus reelectione de Sacramentis in genere parte 5. Alanus lib. de Sacramentis in genere c. 39. Bell. lib. 2. de Sacramentis in genere cap. 13. Vasquez 1. 2. tōmo 2. disp. 184. cap. 3. Etius in epist. ad Rom. cap. 4. versu 11. vbi non obscurè retrahat quod docuerat in Magistrum dist. 1. §. 30. Sabouc in caput citatum ad Rom. Pe- rerius ibidem disp. 3. & plures alii.

Hac posterior sententia videtur verior, quæ excepto August. & paucis alijs, est communior Partium, quos fuisse citant Bellar. supra cap. 15. & Peterius. ex multis paucioribus sententiis colligam. Iustinus in dialogo cum Triphono ante medium, quin etiam ex eo quod non possunt famina corporis circumcisionem percepere intelligatur signum causâ datum esse hanc circumcisionem, non pro opere iustitia. Irenæus lib. 4. aduersus heres cap. 30. quoniam autem & circumcisionem non quasi consummatricem iustitiam, sed in signo can dedit Deus & cognoscibile prosecueret genus Abraham, ex ipsa Scriptura dictimas. Tertullianus aduersus Iudeos cap. 3. accepit enim circumcisionem, (scilicet Abraham) sed quod ejet in signum temporis illius, non in salutis prærogativam. Epiphanius heresi 8. Alio cap. circumcisione fuit carnales, quia inseruit tempori usque ad magnam circumcisionem, hoc est baptismum, qui circumcidit nos à peccato. & apertius heresi 30. neque erat perfida prima circumcisione, sed signum tantum gratia data est, & ad commonitionem iheronim. &c. signum gratia magna circumcisione, etenim si sanctifications gratia erat & hereditatis regni calorum, ergo priuata est & a regno &c. si vero non sunt priuata & a regno calorum, quam non fuerint particeps circumcisionis, non igitur illa conducebat hominem ad comparandum salutem & vitam eternam. Ambros. in caput 4. epist. ad Rom. non habet circumcisione aliquid dignitatis, sed signum est tantum epist. 72. signum in circumcisione corporis, veritas circumcisione spiritus. illa membrum amputat, illa peccatum. Chrysostom. 39. in Genesim in illa verba, circumcisione detur in volis in omne masculum. Ita evidenter dicitur quod circumcisio nihil ad animam & carnem conducebat, hinc manifestum esse potest; in suis est circumcisionis infans octo dierum duxit ab causa, tum ut in illa estate immatura circumcisio dolorum ferre posset, tum etiam ut in ipsa dilectionis circumcisione nihil animam conducevere, sed signum gratiae esse datum. vide eundem inst. Damasi. ib. 4. de fide cap. 26. quem admodum circumcisione non utile membrum amputabat corporis, sed superstitionem mutilem, sic per sanctum baptismum à peccato circumcidimus. Ex quorum & aliorum Patrum sententiis mani-

Affirmant
Magister
S. Tho. in 4.
Bonavent.

manifestè patet illos sensisse, circumcisionem nullam ex se habuisse virtutem ad delenda peccata, & iustitiam conferendam. Eadem sententia est conformior Scriptura.

Probatur 1. ex epist. ad Rom. postquam enim Apost. docuisset neque Ethnicos per operanaturum Iudeos per opera legis (cicilic sine gratia & fide facta) iustificatos, & gloriam apud Deum promeritos cap. 3. proponit, quid ergo Iudeo est, aut quia utilitas circumcisionis responderetur, multum per unum medium; primum quidem quia credita sunt illis eloqua Dei. quibus verbis non obscurè insinuat circumcisionem non potuisse ex se, & ex opere operato peccatum remittere, & gratiam conferre, si enim hunc effectum tam præclarum habuisset, non debuisset Apost. tanquam primariam & principalem prærogatiuam circumcisionis ponere, quod ratione illius Deus sua eloqua crediderit, ius commiserit populo Iudaico. Confit. quamvis Apostol. alios circumcisionis effectus alibi recensuerit, hic tamen censet primariam eius utilitatem esse quod Deus populo Iudaico à se electo sua mysteria revelauerit; id autem nullo modo dici possit primariam, si circumcision ex se iustificasset: quemadmodum de nostro baptismo dici nequit quod principia eius utilitas in eo consistat, quod per illum homo aggregetur populo, cui creduntur diuinæ eloqua.

Secundò. cap. 4. solum agnoscit circumcisionem datam Abrahæ in signaculum iustitiae fidei, que fuit in præputio, vbi rufus indicat ipsam circumcisionem non iustificasse, sed ex se fuisse in signum & signaculum.

3. ex Gen. 17. vbi refertur institutio circumcisionis, satis declaratur quod fuit in nudum signum fidei initia inter Deum & Abraham, eiusque possestitat: neque Scriptura vñquam tribuit circumcisioni virtutem iustificandi. Ex quibus tanquam ab argumento negativo colligi potest circumcisioni nihil ad iustitiam ex diuina institutione valuisse: præsentium cum Apost. non semel habuerit occasionem tantam circumcisionis excellentiam declarandi.

4. argumento positivo ostenditur. Apost. ad Gal. 4. videtur eam vim circumcisioni negare, cum enim aliqui vellent persuadere Galatis ad fidem conuerteris, Iudaicos ritus simul cum fide Christiana seruando, acri oratione & reprehensione volentes à tali persuasione reuocare, & inter cetera à circumcisione, (vt patet ex cap. 5.) dicit,

multum autem cum cognovis Deum, immo cognitis sitis à Deo, quando conuertimini iterum ad infirma & egena elementa, quibus denuo seruare vultus? sicut te te Apostolo, circumcision est egenum elementum, & proinde ex se non contulit gratiam.

Dici posset hanc Apostoli sententiam referri ad tempus, quo Euangelium fuit promulgatum: sed contraria est, i. quod capitulo 3. & 4. ostendat infirmitatem ceremoniarum legis, & proinde loquatur etiam per respectum ad tempus quo obligabant.

2. post Euangelij promulgationem, & postquam ex Euangelica cœpi obligare, circumcision non tantum fuit infirmum elementum, sed etiam mortiferum, id est sine peccato usurpari non potuit.

Ad eandem rem confirmandam adferri etiam possunt nō improbabiles rationes, i. est quam ponunt Patres citati, quod circumcision pro foliis suis in instituta; cum tamen si iustitiam ex se consenseret, videretur fuisse etiam instituta pro feminis, quæ non viderentur priuandas tam præclaro re-

medio contra peccatum originale. 2. quod solum fuit instituta pro posteris Abrahæ, & ijs qui volebant aggregari ad populum Iudaicum. 3. populus Israëliticus per annos 40. quibus in deserto est peregrinatus non est circumcisus; igitur signum est fuit circumcisus in decesso per annos 40:

86.

Omittit probationem ex Flor. adferri solitam, quia commode responderi posset. Concilium per Sacramenta legis antiquæ intellexisse Sacramenta legis Moysæ, quæ communiter per legem antiquam intelligitur, & prudenter ita locutum fuisse, ut posset notari non agere de circumcisione, de qua sciebat pugnantes esse sententias.

Obijcitur 1. Genesis 17. dicitur, *masculus eius præputij caro circumcisus non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pæcum meum irritum fecit.* quibus verbis videtur indicari infantem incircumcisum péritum in æternum, quia caruit circumcisione per quam peccatum originale deleatur. Cap. 4. Exodi dicitur, *cumque esset in itinere in diuersorio, occurrit ei Dominus & volebat occidere eum; tali illico Sephora, acutissimam petram & circumcidat præputium filii sui, & retigit pedes eius, & ait, sponsus sanguinem tu mibi es.*

Ad priorem locum resp. sensum illius esse, manifestum adulturn qui neglexerit circumcisionem, atque ad eis non circumcidendo neglexerit pæcum de circumcisione, occidendum seu morte temporali puniendum propter huiusmodi transgressio-

Resp.

87.

nem.

Notandum ergo in eo versu sermonem dirigi ad adulturn, qui est capax præcepti & pæci, si præceptum transgredierit: quod patet, quia cum in superioribus dixisset, *infans octo dierum circumcidetur in robis, nullam pænam apposuit: hic vero pænam adiicit.* Ex quo videtur colligi agi de ætate distincta, & Deum nolle in sententia citata, eum qui neglexerit circumcisionem puniendum morte æterna propter transgressionem præcepti dati primis parentibus in paradiſo, sed solum velle adulturn negligentem circumcisionē puniendum morte temporali, ita intelligitur quod dicitur, *delebitur anima illa de populo suo;* id est, exterminabitur, punietur morte: quemadmodum intelligitur Exo. 12. *Septem diebus non inuenietur fermentum in domibus vestris, qui comedet fermentatum, peribit anima eius de cœtu Israël.*

Ad 2. locum dico intentum ex eo, etiam non colligi, neque enim colligi potest filium Moysæ priuandum fuisse beatitudine, propter negligēam circumcisionem, sed ipsum Moylem occidendum ēd quod filium suum non circumcidisset. Cū enim metueret recens nato graue damnum in itinere, si eum circumcideret, abstinuit; & propterea Angelus personam Dei gerens mortem illi est minatus, à qua morte vt eum vxor liberaret, filium circumcidit. Hunc esse sensum loci citati facile patet textum consideranti.

Obijcitur 2. Aug. lib. 16. de ciuitate Dei c. 27. & li. 2. de nuptijs & concupiscentia cap. 11. & alibi dominus circumcisionem gratiam ex se cōculisse; quod probat ex loco Gen. citato, addit enim octavo die: *Masculus eius præputij caro octavo die circumcisus non fuerit, delebitur anima illa de populo suo, quia pæcum meum irritum fecit.* unde ratiocinatur ostendens in homine traduci peccatum originale quod per circumcisionem deleatur, hoc modo: puer non fecit

Locus iste
Gen. 17. in-
tellegitur
de adukis.

88.

Sensus loci
Exo. 4.

Aug. lib.

in fo

Gregor.

Beda.

Resp.
PP. citati
denui esse
contrarij.

89.

Obiectio 3.

Cap. Matis
res.Resp.
Innocentius
nihil defi
niens hinc
parte.

90.

Obiectio 4.
S. Thom.

Resp.

in se pactum Dei irritum, ergo in alio; igitur peccatum in illum traducitur. Item si deleatur anima illa, id est damnetur, nisi circumcidatur, puer ergo per circumcisionem liberatur à damnatione; ergo circumcisionis habet virtutem delendi peccatum. Augustinum sequitur Gregorius lib. 4. Moral. cap. 3. vbi dicit: *quod vero apud nos valer aqua baptismatis, hoc egit apud veteres, vel pro parvulis sola fides, vel pro maioribus virtus sacrificii, vel pro his qui ex Abraham stirpe prodierant mysterium circumcisionis*. Beda de circumcisione Domini inter homilias hyemales de sanctis tomo 7. dicens: *scire etenim debet vestra fraternalis, quia idem salutifer & curationis auxilium circumcisione in lege contra originalis peccatis vulnus agebat, quod nunc baptismus agere renelat a gratia tempore conuenit, & infiri: viri que ergo purificatio & circumcisionis videlicet in lege, & in Evangelio baptismatis tollenda preuocationis primæ gratia posita est*. Similia habet Bernardus epist. 77.

Respondeo propter Augustini authoritatem plures Doctores cum Magistro in priorem sententiam descendit; Patres etiam citatos eius auctoritate permotis illi sententie subscriptissi: contra quos tamen faciunt plurimi alii Patres quos citavimus; facit & Scriptura. Vnde dico salua reverentia quæ Diuino Augustino debetur maxima, eius sententiam videri minus probabilem, & niti debili fundamento. nam particula, *actu die*, qua nimirum eius discursus, nec habetur in hebreo, nec in vulgata editione; eā autem sublatâ satis apparat Scripturam non vrgere, vt ex dictis patet.

Obiectum 3. Innocentius 3. cap. Maiores, de baptismo & eius effectu, videatur id exp̄s̄e tradere.

Aliqui respondent Innocentium non tradere modum quo fuerit collata gratia in circumcisione, sed solum asserere fuisse collatam.

Vero tamen videtur Pontificem sentire gratiam per circumcisionem fuisse collatam, iuxta Augustinum & Beda sententiam. Dico tamen eum ex propria sententia illud addidisse, præter id quod petebatur. Solum enim ab eo quarebatur num baptismus parvulis vtiliter conferretur? ad quod respondet affirmatiuè: extra rem autem ex propria sententia comparat baptismum circumcisioni, dicens baptismum ei successisse. Non est autem necesse omnia quæ à Pontificibus in suis decretis præter rem adferuntur, esse vera, vel etiam probabilia, cùm Pontifices tanquam priuati errare possint.

Dices Pontifex videtur pro fundamento sua responsionis adferre, quod circumcision olim gratianam contulerit.

Resp. resolutionem non niti illa sententia tanquam fundamento primario, sed Pontificem niti præcipue illa sententia Ioan. 3. nisi quod renatus fuerit ex aqua & spiritu Sancto, non potest intrare in regnum Dei; ex quo loco claret patet baptismum posse vtiliter parvulis conferri.

Obiectum 4. quod D. Thom. quæst. 70. art. 3. ad 1. inter ceteras causas propter quas circumcision fieret in membro generationis, hanc adferat: quod circumcision effet remedium peccati originalis, quod per actum generationis traducitur, ergo censer circumcisionem ex propria virtute & ex se gratiam contulisse, & delevisse peccatum.

Resp. neg. consequentiam; quia eadem quæst. artic. 4. à nobis citat. aperte docet contrarium. In illa ergo responsione tantum vult peccatum

origine in circumcisione fuisse remissum; non autem vult tradere modum quo fuerit remissum. Explicatur neus S. Thom.

modò si quis attente perpendat argumentum iuncta solutione, aduerteret D. Thom. velle peccatum in circumcisione non fuisse delatum ex propria virtute circumcisionis, sed quia in illa inveniebatur fidei professio: quod apertius docet art. 4. cit. dicens in circumcisione gratiam fuisse collatam, non ex virtute circumcisionis, sed ex virtute fidei passionis Christi, causa signum erat circumcisionis: ita scilicet quod homo qui accipiebat circumcisionem, profitebatur se suscipere talem fidem, vel adulitus pro se, vel alio pro parvulis.

Pates an ergo gratia in circumcisione fuerit collata?

Si Patres pro nostra sententia citatos consideremus nulla videbitur parvulis gratia collata in circumcisione. non est tamen improbable quod docet D. Thom. & cum eo plures Scholastici scilicet in circumcisione parvulus collatam gratiam, & peccatum originale fuisse remissum, non quidem ratione circumcisionis, quasi illa ex sua institutione & ex opere operato id præstaret. (quo sensu possunt intelligi Patres à nobis citati negantes circumcisioni virtutem delendi peccatum) sed propter fidem ex qua parentes vel iniusti parvulos circumcidabant, & quam censabantur parvulus applicare, per quam parvuli censabantur credere in Christum, eiusque passionem profiteri.

Dices inde sequitur adultos meritos parvulis gratianam, quam tamen nulla pura creatura potest alteri promereri.

Resp. neg. consequentiam, quia fides propriæ non habebat se per modum meriti respectu gratia conferendæ in circumcisione, sed per modum conditionis applicantis Christi passionem, idque ex privilegio parvulus concessio; de quo licet in Scriptura nihil extet, communis tamen à Doctribus asseritur ex varijs Patribus, qui in hoc fundantur, quod Deus, qui nullum vult perire, videatur in omni lege parvulus de aliquo remedio prouidisse: in antiqua de fide, ita vt parvuli per fidem parentum vel ministri, per quam Deo offerebantur & profitebantur fidem in Christum venturum, possent iustificari. vbi

Adverte fidem acquisitam non suffecisse, cùm Patres agentes de fide temper intelligentur de divina; non videatur tamen fuisse necessarium ut fides parentum esset formata charitate, quia non habebat se per modum meriti, neque considerabatur vtrum offerens esset gratia Deo, sed solum requirebatur vt parvulus censeretur proficeri fidem in Christum, quod facere poterat, quamvis non esset in statu gratiae, videri potest Canus relectione citata parte quinta §. quintum discrimen.

Pates i. quomodo ergo hoc signum protestatum differret à nostro baptismo?

Resp. magnum esse discrimen, quia baptismus semper habet effectum, etiam si non sit fides in ministro, immo etiam si conciperemus nullum habere fidem, modò adsit intentio faciendo quod Christus instituit: in circumcisione vero gratia non conferbatur nisi parvulus ex fide parentum, vel ministri, circumcidetur. si quis enim fuisse circumcisus sine villa fide ministri &c. quæ suo modo illi applicaretur, & per quam censeretur pro-

fieri

fici Christum venturum, non fuisset iustificatus.

2. noster baptismus confert suum effectum etiam adulto, si cum predicta intentione ministretur: circumcisio vero non videtur iustificasse adulsum sine acta contritionis, vel dilectionis Dei sum per omnia, cum enim adulti potuerint iustificari per proprium actum, non est quod afferamus illis concessum privilegium, quale assertur concessum parvulis propter eorum necessitatem: & ita communiter sentent Doctores, nam etiam hi qui censent circumcisionem contulisse gratiam, id de fons paulis afferunt, vide Suarez lib. 9. de legibus cap. vlt.

Petes 2. quomodo ex dictis non sequatur circumcisionem fuisse causam remissionis peccati originalis, cum videatur tam fuisse illius causa moralis quam noster baptismus?

Kesp. non fuisse causam etiam moralem, cum non fuerit ad hoc instituta, & proinde non censetur gratiam continere, sicut noster baptismus: vel ex dictis patet. Neque etiam fides parentum, vel ministrorum offerentium infante dic poterat causa moralis gratiae, sicut noster baptismus, cum fides non fuerit instituta ad delendum peccatum, sed solum favor fuerit concessus parvulis propter eorum necessitatem, ut scilicet peccatum originale in illis deleretur, si faltem per fidem parentum &c censerter profiteri Christum venturum, ita ut fides solum se haberet ut conditio sine qua non, quoniam loquendi modum solum agnoscat Suarez lib. 9. de legibus cap. 7. num. 7. quoniam in superioribus rem paulo alter explicit, conformiter ijs quæ 3. parte tradiderat.

D V B I V M III.

Virum ante institutam circumcisionem, peccatum originale aliquo modo tolli posset in parvulis, vel etiam ea instituta aliud esset remedium pro illis quibus non applicabatur circumcision?

EX Patribus pro nostra opinione superiori dubio citatis, videtur feliciter nullum subsuisse remedium ante legem Euangelicam, quo peccatum originale in parvulis tolleretur, quatenus eam vim ipsi circumcisioni denegant, nec merinent illius alterius remedij ante circumcisionem institutam, neque illa instituta agnoscunt illum aliud pro parvulis gentium, neque tale remedium insinuat in Scriptura. Hinc aliqui authores censem ante legem Euangelicam non fuisse prouidum parvulis de remedio vbo contra peccatum originale, atque adeo omnes qui mortui sunt antequam per proprium actum possent iustificati, damnatos fuisse.

Quorum tamen sententia merito censetur rigida & aliena à misericordia Dei, qui omnes vult filios facere, quare Doctores communiter tenent ante institutionem circumcisionem in lege naturæ prouidum fuisse de remedio contra peccatum originale. Similiter instituta circumcisione, peccatum originale in feminis parvulis tolli potuisse, non in alijs pro quibus lex circumcisionis non erat imposita: quæ sententia est verior; iuxta quam

Resp. non solum parvulos masculos Iudeorum, sed etiam Gentium, item & feminas, habuisse aliquod remedium quo peccatum originale in eis tolleretur.

Probatur ex August. libr. 2. de nuptijs cap. 11. & libr. 5. contra Julianum cap. 11. post medium: nec ideo tanen credendum est ex ante datam circumcisionem famulos Dei, quandoquidem in eis erat mediatoris fides in carne venturi, nullo Sacramento eius apitulatus fuisse suis parvulis, quoniam quid illud esset, diqua necessaria causa Scriptura latere voluerit. Gregorius lib. 4. Moral. cap. 3. Quod vero apud nos valet aqua baptismatis, hoc cogit apud veteres, vel pro parvulis sola fides, vel pro maioribus virtus sacrificij, vel pro his qui ex Abraham & Ioseph prodierant mysterium circumcisionis. Beda.

da homilia citata dubio praecedenti. Et ne eis sacrifici labentis atque superni respectus manere decesserit, illi queque qui à mundi exordio usque ad tempora datæ circumcisionis, vel post datam circumcisionem de alijs nationibus Deo placuerunt, vel bestiarum oblationibus, vel certè sola fide virtute, suas suorumque animas creatori commendantes a primi reatus vinculis absoluere curabant. lib. in Lucam cap. 8. circa illa verba, Postquam consummatum dies octo: nam qui vel ante tempora circumcisionis, vel etiam post datam circumcisionem de exteri gentibus extitere fideles, ut exemplar patientie Job, & amici liberique illius, sine victimis bestiarum fessus que ab originali peccato seu certè sola fide salvabantur. Bernard. epist. 77. In nationibus vero quotquot inuenti fidelis sunt, adultos quidem fide & sacrificijs credimus expiatos, parvulis etiam solum profuisse immo & sufficisse parentum fidem.

Bernardus.

96.

Probari etiam potest ratione. Nam causa propter quam constanti Theologorum sententia parvuli masculi Iudeorum dicantur potuisse aliquo remedio liberari ab originali peccato, est necessitas propter quam illud privilegium videtur eis concessum: eadem vero necessitas in alijs inuenitur; igitur idem privilegium merito pro ijs assignatur, cum Deus non sit tantum Deus masculorum, sed & feminarum; non tantum Iudeorum, sed & Gentium; quas non videtur neglexisse, cum velit omnes saluos fieri, non tantum in lege Euangelica, sed & in omni alia.

Probari etiam potest ratione. Nam causa propter quam constanti Theologorum sententia parvuli masculi Iudeorum dicantur potuisse aliquo remedio liberari ab originali peccato, est necessitas propter quam illud privilegium videtur eis concessum: eadem vero necessitas in alijs inuenitur; igitur idem privilegium merito pro ijs assignatur, cum Deus non sit tantum Deus masculorum, sed & feminarum; non tantum Iudeorum, sed & Gentium; quas non videtur neglexisse, cum velit omnes saluos fieri, non tantum in lege Euangelica, sed & in omni alia.

Porro satis constat illud remedium feminis sufficiebat vel etiam exteris masculis, sive ante sive post institutionem circumcisionem; non fuisse determinatum; sed quodcumque signum protestationis fidei in Christum potuisse illis suffragari, sive esset sacrificium, sive alia oblatio externa, sive preces;

cum varijs modis parentum fides poruerit illis applicari, & per illam potuerint conferri profiteri sibi in Christum mediatorem.

Dicitur vero ex scriptura, quia pro Iudeis circumcisione erat necessaria, si commode adhiberi posset; quod insinuat Gregorius supra, ex quo enim illa fuit præcepta, videtur signum fidei protestationis fuisse à Deo restrictum ad circumcisionem, saltem ex præcepto, ita ut præteriri non posset, si commode posset adhiberi, quod si adhiberi commode non posset propter periculum mortis in parvulo, sufficiebat quodlibet aliud signum, sicut pro alijs. vbi obiter

97.

Etiam pro Iudeorum parvulis, ubi circumcisione adhiberi non posset.

98.

Aduerte peccato originali per tale signum de-

leto, circumcisionem forte superuenientem tran-

facto mortis pericolo nullum effectum spiritua-

lem habuisse in parvulo, neque gratiam in ea fuisse collatam; in quo & aliud discrimen inter illam

& nostrum baptismum cerni potest, quod videli-

cet baptismus gratiam sanctificantem conferat subiecto legitime disposito, quantumvis peccatum originale prius sit remissum: in circummissione vero non conferetur parvulis gratia, si peccatum originale ante illam alia ratione erat deleatum. quia noster baptismus gratiam conferit ex opere operato, & per consequens confert omni apte disposito: circumcisio vero non conferebat, sed solum in ea delebat peccatum originale quando non supponeretur deleatum, & gratia dabatur in ordine ad illum effectum, itaque in circumcisione potius spectabatur necessitas parvolorum, quam vis ipsius circumcisionis, & proinde necessitate cessante spiritualis effectus in circumcisione non conferebatur, quantumvis parvulus ex fide parentum circumcidetur.

Opus fuit
fidei Mediato-
rums.

Circa dicta Notandum 1. quod ut sacrificia vel alia signa protestatiua prôdissent parvulis, debuerint exhiberi ex fide in mediatore &c. vnde si gentilis aliquis ad imitationem Iudeorum parvulum sine fide circumcidisset, tali parvulo non fuisset remissum peccatum originale, quia non potuisse dici applicata alterius fides per quam censemetur prosteri fidei in Christum. Hac tamen fides non debuit in parentibus &c necessaria esse formata; cum etiam per fidem informem, seu cui non esset charitas coniuncta, parvuli potuerint censemetur fidei fidem in Christum.

29.

Adulti non
iustificab-
tur absque
actu contri-
tions &c.

Notandum 2. quod licet Greg. Beda, Bern. videantur indicare quod adulti potuerint per sacrificia consequi remissionem culpe originalis, quod etiam indicat Magister dist. 1. §. *quarum etiam nichilominus non videantur cam consecuti virtute sacrificiorum, sine interiori actu dictionis Dei super omnia, vel contritionis.* Cum enim sit peculia religi Euangelicæ habere Sacra menta conferentia gratiam ex opere operato, hac vis est deneganda sacrificijs veteribus, etiam legis natura. neque etiam dicendum in illis gratiam fuisse adultis collatam ex fide, cum non virgat necessitas, qua invenitur respectu parvolorum, quandoquidem adulti potuerint iustificari per actum proprium. Itaque non videtur iustificati per sacrificia, nisi quatenus ex dictione Dei oblati: & dicta Patrum alter sunt explicanda respectu parvolorum, alter respectu adulorum, scilicet iuxta exigentiam eorum de quibus est fermum.

Resp. ad al-
lata in con-
trarium.

100.

Dubium in-
cidens.

An opus

fuerit ex-

terno sig-
nos?

Affirmat

Durand.

Canus.

Negat

S. Thom.

Sotus

Vaq.

Ex dictis solvi possunt qua initio dubij in contrarium sunt allata. Ad Patres dicimus eos non negare omne remedium pro parvulis in lege naturæ, vel Mosaica, sed solum censere circumcisionem ex fide & ex opere operato gratiam non contulisse, nec peccatum ex opere operato deleuisse.

Ad aliquid dico, licet Scriptura iustis de causis id sit, ut Aug. suprà, Patres tamen ex infinita Dei misericordia hoc remedium colligere, & cum eius communiter Doctores.

Peculiaris autem hic est difficultas, num externa fidei signa protestatiua fuerint necessaria, ut parvuli iustificarentur; an vero sufficerit interior fides parentum illis applicata?

Duplex est haec de re sententia: prior asserta signa fuisse necessaria: tenet Dur. dist. 1. quæst. 8. Canus relectione de Sacramentis in genere parte 3. responsione ad 1. & alij. In modo videtur D. Tho. infra quæst. 68. art. 1. ad 1.

Posterior censet solam fidem ab illo exteriori signo sufficiere, est D. Tho. infra quæst. 70. art. 1. ad 2. vbi ait: *Ad 2. dicendum quod sicut ante insi-*

tutionem circumcisionis sola fides Christi futuri infligebat tam paucos, quam adules, ita etiam circumcisione, vbi opponit fidem cuius signo externo, ut facile patet considerari, & conseruent respondere cum argumento in contrarium allato. Sot. dist. 2. quæst. 1. art. 4. §. alterum vero dubium. Valquez disp. 165. cap. 3. & aliorum.

Hac sententia est conformior dictis Patrum ci-
tatis, qui censemunt parvulos personam fidem paren-
tum potuisse acquirere remissionem peccati origi-
nalis, & proinde in re obscura videtur probabilis.

Nec obstat quod videantur insinuare circumcisionem fuisse necessariam pro posteris Abraham: id enim dicunt quia putant eam ex opere operato gratiam contulisse, de cetero satis indicant ante illam sufficiere solam fidem parentum, & proinde etiam postea circumcisione, iuxta sententiam quam fecuti sumus, sola fides parentum sufficit ad deletionem peccati originalis in parvulis Iudaorum, quamus illi deberent circumcisioni, eo quod præceptum diuinum obligaret parentes ad eos circumcidendos, non quod circumcisionis vis inesset ad iustificandum, sed alijs de causis, de quibus Gen. 17.

Idem vult D. Tho. cum loco citato response ad 2. dicit: *Sed antea non requiebarat aliquid signum S. Thom. præstatuum huic fidei, quia nondum homines fideles sicuti solum ab infidelibus caperant adunatas ad cultum omnium Dei.* nam his verbis non vult posita circumcisione eam fuisse necessariam ad iustificationem acqui-
rendam, sed solum fuisse necessariam quia præcep-
tam, fuit verò præcepta vi populus Dei adunatur ad Dei cultum.

Dices ibidem ait parentes fideles pro parvulis natu-
ris aliquas preces Deo fudisse, vel aliquam bene-
ditionem adhibuisse, sicut adulti pro seipsis pre-
ces & sacrificia offerebant.

Resp. non velle illa fuisse necessaria ad peccati originalis deletionem; quod satis patet, ex eo quod dicit: *probabile tamen est quod parentes fideles &c. sed solum velle quod ex fide facile mouerentur ad illa adhibendam pro parvulis;* quamus enim fides interior sufficeret, ea tamen facile mouebat fideles ad aliquos aëtus externos ad Dei honorem, & tanquam signa fidei protestatiua ponendos: cum aëtus externi moraliter loquendo facile soleant imperari ab internis.

Nec repugnat quæst. 68. citata, nam ibi non vult fidem non sufficiere absque externo aliquo signo; sed, cum in argumeto proposuisset homines ante Christi aduentum sine baptismo salutem fuisse consecuta, respondet non consecutus sine fide in Christum, cum per fidem futuri aduentus Christi incorporabantur, quam fidem proficebant sacrificiorum oblatione; non quod velit exten-
dam peccati, sed quod illa tanquam fidei protestatiua facile adhiberetur ab antiquis Patri-
bus.

Confirm. responsio, quia D. Tho. in fine colli-
gens ex suo discursu solutionem argumeti, ait:
et ideo licet ipsam Sacramentum baptismi non semper
fuerit necessarium ad fidem, fides tamen causa baptismi
Sacramentum est, semper necessaria fuit. ex quo
colligi potest D. Tho. nullum signum exterum
requiri illa tanquam necessarium, ut fides antiquis
prodebet ad deletionem peccati originalis, alio-
quin id non pretermissem, cum argumentum vi-
deretur postulare.

Obicitur

Obicitur 1. August. qui loco à nobis citato & alibi dicit, non esse credendum antiquos Patres nullo Sacramento opitulatos fuisse infantibus.

Resp. August. non sumere Sacramentum sicut communiter à Scholasticis sumitur, neque sumere pro signo externo, sed latiori significacione, prout idem et quod mysterium seu secretum: quod optimè potest fidei applicari, quia virtus fidei ad delendum peccatum originale non fuit ita cognita, quamvis res ipsa parvulus prodebet, hanc esse mentem Augustini patet ex loco de nuptijs citato, vbi dicit superioribus temporibus latuiss. Sacramentum iustificationis ex fide.

Obicitur 2. quod infantes debuerint initiari cultu diuino more hominibus accommodato, & proinde signo aliquo externo; cùm homo contans animo & corpore Deum etiam corpore colat. Confir. non solum fides, sed etiam fidei professio, est ad salutem necessaria.

Resp. fidem abunde sufficisse ut infantes apud Deum initiantur, & proinde non necessario debuisse initiari externo signo: cuius signi necessitas proacquirenda iustificatione non apparet vel ex Scripturis, vel ex Patribus: quamvis enim homo contans animo & corpore suam fidem facilè protestetur signo externo, & vt iam dictum est facilè mouatur ad huiusmodi actum ex fide interiori, non tamen est necesse asserere illum fuisse necessarium ad parvulorum iustificationem. Ad confir. respondeo fidei professionem non semper esse ad iustificationem vel salutem necessariam.

Contrà: si sola fides sufficeret, & quidem informis, vt supra dictum est, ante baptismi institutio- nem facilius erat salus parvulis quam post baptismum institutum, quod nullo modo est concedendum, cum sit certa & receptissima sententia viam ad salutem in leg. euangelica esse faciliorem quam in lege Mosaica, vel natura.

Resp. 1. pene idem sequi, quamvis signum aliquod externum requireretur: cùm enim illud saltem pro alijs quam pro masculis Iudeorum non esset determinatum, sed quolibet posset assumi, etiam preces; deberet dici facilius medium delen- dicatum originale, quam in noua lege, in qua etiunculum ordinariū medium, scilicet baptismus, & proinde absurdum quod videtur sequi ex nostra sententia, sequitur etiam ex altera: atque adeo propter illud potius dicendum esset non fuisse re- medium etiam indeterminatum ad tollendum peccatum originale, quod est contra communem Doctorum etiam prioris sententiae.

Resp. ergo 2. neg. assumptum: cùm enim pasci ante Christum natum veram fidem habueant, & proinde non potuerint facilè moueri ad fidei parvulus applicandam, seu ad applicandum remedium contra peccatum originale, quod est in leg. euangelica facile applicatur. Ex dictis non sequuntur olim facilius potuisse iustificari quam in noua lege.

Obicitur 3. Patres docent adultos per sa- crificia sibi consuluit contra peccatum originale; etiam censent signum externum fuisse necessarium pro parvulis.

Resp. neg. consequentiam, cùm expresse sententiam dictam fidei sufficisse, quam omni actui ex tempore opponunt, non autem soli sacrificio prout sententia contraria sententia: nam particula, etiam vim habet, & in hunc sensum potest acce- ptere vel leuiter appetere Patres aliquem ex- tremum actum requisuisse.

Addit. adultos potuisse obtinere remissionem peccati originalis sine sacrificio per actum internum dilectionis Dei.

104.

Obicitur 4. ex dictis sequi antiquos potuisse consulere infantibus in utero materno constitutis, cùm per fidem interiorum potuerint illos Deo offerre; consequens autem non videtur admitten- dum.

Resp. neg. sequelam, quia de illis nihil habemus ex Patribus, cùm semper loquantur de parvulis natis ex utero. Adde quod constituti in utero non fuerint humano more inter homines, quibus pro eo statu per alios consuli potuerit.

Circa dicta hoc & praecedenti dubio adverte, quod dictum est de fide in Christum &c. non ita intelligendum, quasi iudicemus explicitam fidem in Christum &c fuisse necessariam: solum enim voluimus per fidem parentum eis applicatam illos potuisse liberari à peccato originali, sive ea fides debuerit esse explicita, sive implicita, de quo 2.2. in materia de fide agendum est.

Ex dictis facilè colligitur resolutio eius quod art. 3. praecedentis questionis in hunc locum reie- cimus, scilicet an ante legem scriptam fuerint ali- qua Sacraenta propriè dicta, præter circumcisio- nem: ex ijs enim colligitur non fuisse, cùm non vi- deatur Deus instituisse vila signa, quæ sanctita- tem etiam legalem contulerint, & veram animæ sanctitatem præfigurant.

Obiectio 4.
De infantibus adhuc in utero.

Resp.

Corollar.
Ante legem
scriptam nullum fuit Sacra-
mentum, præter circumcisio-
nem: ex ijs enim colligitur non fuisse, cùm non vi-
deatur Deus instituisse vila signa, quæ sanctita-
tem etiam legalem contulerint, & veram animæ
sanctitatem præfigurant.

Q V A S T I O LXXXIII.

De effectu Sacramentorum qui est character.

A R T I C U L Y S I.

Vtrum Sacramentum imprimat aliquem characterem in anima?

RESPONDET affirmatiuè. vbi Notandum 1. sensum tam articuli quam conclusionis esse indefinitum. nam docet in genere aliqua Sacraenta characterem imprimere.

Notandum 2. VVicleffum, vt refert VValdensis tomo 2. doctrinalis fidei cap. 109. sentire nullum Sacramentum characterem imprimere; quem hac in parte passim sequuntur nostri temporis ha- retici.

Scotus in 4. dist. 6. quest. 9. §. *Ad questionem Opini- potest duci*, quamvis admittat characterem, censet sententiam neque autoritate neque ratione evidenter probari posse, & proinde videtur existimare sen- tentiam que assertur per aliqua Sacraenta imprimi characterem, solum esse probabilem, in quod etiam inclinat Gabriel eadem dist. quest. 2. art. 2. conclusione 1. Durand. dist. 4. quest. 1.

Sed sententia D. Thom. vera est contra here- ticos, quam passim tradunt Doctores; & est de fi- de certa, definita in Florent. in qua definitur ba- ptismum, confirmationem & ordinem characterem id est spirituale quoddam signum à etris distinctum im- primere in anima, indelebilis; & in Trid. sess. 7. can. 9. de Sacramentis in genere. Eadem veritas traditur

Resp. affr.
Error Wk-
cliff.

2.

Resolutio
est de fide.
Florent.

Trid. 7.